

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 62 – Τεύχος 10

Νοέμβριος 2013

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΔΙΕΤΗ ΘΗΤΕΙΑ: Ἀρχιμ. Νικόδημος Σκρέττας, Ἀρχιμ. Σωτήριος Κοσμόπουλος, Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κόκλας, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γκουρβέλος, Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Χριστοδοῦλου, Καθηγ. Κων/νος Κορναράκης – ὙΠΕΥΘΥΝΗ ὙΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέροπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμὴ τεύχους 1 € (γιὰ ὅσους δὲν τὸ δικαιοῦνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: *Μάζεμα ἐλιᾶς*, Vincent Van Gogh.

Ἐσωτερικὴ εἰκονογράφηση: *Μάζεμα τῶν ἐλαιῶν*, Θεόφιλος.

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Τὰ κείμενα τῶν συνεργατῶν νὰ μὴν ὑπερβαίνουν τίς 350 λέξεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτη σελίδα καί τίς 450 λέξεις γιὰ κάθε μία ἀπὸ τίς σελίδες πού ἔπονται.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 62

Νοέμβριος 2013

Τεύχος 10

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Είσοδικόν	3
ΛΙΤΣΑΣ Ι. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ	
Ή «θρησκευτικότητα» στήν ποίηση τοῦ Κ.Π. Καβάφη	4
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Ποιά εἶναι ἡ ἀποδοχή τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ;	7
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ	
Λειτουργία ὑπέρ τῆς Οἰκουμένης	8
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Οὐσία καί ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ	10
ΑΡΧΙΜ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΓΛΑΡΟΥΔΗ	
Κυριακή 3 Νοεμβρίου (Ε΄ Λουκᾶ)	14
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΙΩΤΟΥ	
Ἡμερολογιακές συμπτώσεις τοῦ Πάσχα Ὁρθοδόξων καί Δυτικῶν κατά τήν 3 ^η χιλιετία	17
ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΓΟΥΛΟΥΛΗ	
Ἰπῆρξαν χριστιανικά ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντινουπόλεως;	20
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	
Νεοσατανισμός καί ναζιστική ἰδεολογία	22
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ	
Τά ἄλλα γενέθλια...	24
Ἐπικοινωνία	25
Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου	27
Βιβλιοπαρουσίαση	28
Μηνολόγιο	30
Ἐφημεριακά	32

«Κατά τόν ὄσιο Κασσιανό, «Καί γάρ αἱ νηστεῖαι καί ἀγρυπνίαι καί ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν καί ἡ ἀποταγή ὅλου τοῦ κόσμου, οὐκ ἔστι τελειότης, ἀλλά τελειότητος ἐργαλεῖον». Ἡ νηστεία καί ἡ ἀγρυπνία καί ὁ,τιδήποτε ἄλλο σχετικό στοιχεῖο πνευματικῆς ζωῆς δέν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρετή, ἀλλά ἐργαλεῖο τελειότητος. Ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἱεραποστολή καί ὅποιοδήποτε ἄλλο ἔργο συντελεῖ στήν πραγμάτωση τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐργαλεῖο ἀρετῆς. Εἶναι μέσα ἐξαγιασμοῦ στό μέτρο πού βιώνονται καί πραγματοποιοῦνται θεοφιλῶς. Ἀσκοῦν τήν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου καί τόν προάγουν στήν καλή του ἀλλοίωση. Ὁ κατά φαντασία χριστιανός τηρεῖ τό ἐξωτερικό γράμμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τύπου ἀλλά ἀγνοεῖ τό πνεῦμα, τή βιωματική οὐσία τοῦ τύπου αὐτοῦ. Προσέρχεται στό μυστήριο τῆς θείας Κοινωνίας καί μεταλαμβάνει Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, ἀλλά μόλις ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τό ἅγιο ποτήριο λησμόνησε ἤδη τί πρό ὀλίγου ἔκανε. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθρέπτη τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου. Μόλις μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καί ἀπομακρύνθηκε λίγο, «ἐπέλάθετο» ποιός εἶναι, δηλαδή τί ἔκανε. Αὐτό πού δέν λησμονεῖ ποτέ εἶναι ἡ φαντασιακή του χριστιανική αὐτοσυνειδησία!».

(Ἰωάννου Κων. Κορναράκη:
Ὁ κατά φαντασία Χριστιανός κάτω ἀπό τό φῶς
τῆς εἰκόνας τοῦ Πατερικοῦ ἀνθρώπου.
Ἐνα πρόβλημα φαντασιακῆς χριστιανικῆς αὐτοκριτικῆς.
Ἐκδοση Ἰ.Μ. Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστοῦ,
Ἅγιος Ἀθανάσιος Κερκύρας,
Ἀθήνα 2011, σσ. 74-75)

Σεβαστοί πατέρες,

στό τεύχος αὐτό θά βρεῖτε κατ' ἀρχήν στή στήλη *Προσόμοια* τό κείμενο μέ τίτλο «Ἡ θρησκευτικότητα στήν ποίηση τοῦ Π.Κ. Καβάφη» πού παρουσιάζεται ἀπό τήν κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. Ἀκολούθως, στή στήλη *Τίνα μέ λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι*, ὁ π. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου ἀναφέρεται στό ζήτημα «Ποιά ἦταν ἡ ἀποδοχή τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ;», ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς ἀναλύει στή στήλη *Πρός Ἐκκλησιασμόν* τό θέμα «Λειτουργία ὑπέρ τῆς Οἰκουμένης», ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου συνεχίζει τήν ἀναφορά του σέ «Βασικά θέματα τῆς Κατήχησης» ἀναλύοντας τό θέμα «Οὐσία καί ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ» στή στήλη *Πρός Κατήχησιν* καί ὁ π. Κυπριανός Γλαρούδης στή *Διακονία τοῦ Λόγου* σχολιάζει τήν Παραβολή τοῦ ἄφρονος πλουσίου (Κυριακή 3.11, Λουκᾶ Ε').

«Ἡμερολογιακές συμπτώσεις τοῦ Πάσχα Ὁρθοδόξων καί Δυτικῶν κατά τήν 3η χιλιετία» εἶναι τό ζήτημα πού πραγματεύεται ὁ κ. Διονύσιος Ἀνατολικιώτης στό *Τυπικαρεῖον*, ὁ κ. Σταῦρος Γουλούλης ἐπεξεργάζεται τίς πληροφορίες σχετικά μέ τό ἐρώτημα «Ἰπῆρξαν χριστιανικά ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντινουπόλεως» στή στήλη «*Τό ἀγριέλαιον εἰς καλλιέλαιον*», ὁ π. Βασίλειος Γεωργόπουλος παραθέτει πληροφορίες γιά τό πρόβλημα «Νεοσατανισμός καί ναζιστική ἰδεολογία» στή στήλη *Πρός Διάκρισιν*, καί ὁ π. Κωνσταντῖνος Καλλιανός στίς *Ἐφημεριακές Ἰχνηλασίες* ἀναθυμᾶται «Τά ἄλλα γενέθλια... (ἦ, ἀτενίζοντας τήν 34η ἐπέτειο τῆς εἰσόδου στόν Κλήρο)».

Στήν *Ἐπικοινωνία* ὁ π. Κωνσταντῖνος Ἰ. Κώστας ἐνημερώνει γιά τό σημαντικότατο γεγονός τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ λειψάνου τῆς Ἁγίας Ἀκυλίνας στήν πατρίδα της, στό Ζαγκλιβέρι, καί τίς ἐορτές πού πλαισίωσαν τό γεγονός, καί στή *Βιβλιοθήκη* τοῦ *Ἐφημερίου* θά βρεῖτε τίτλους βιβλίων πού σᾶς ἐνδιαφέρουν, τούς ὁποίους ἀνιχνεύει ὁ κ. Σταῦρος Τερζῆς. Ἡ κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη παρουσιάζει στή *Βιβλιοπαρουσίαση* τά νέα βιβλία πού διάβασε καί συγκεντρώνει εἰδήσεις ἀπό τή ζωή τῶν ἐνοριῶν ἀνά τήν Ἑλλάδα στό *Μηνολόγιο*. Τέλος, ὁ π. Χερουβεῖμ Βελέτζας στά *Ἐφημεριακά* γράφει γιά ἐπίκαιρα θέματα πού σᾶς ἐνδιαφέρουν.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Σύνταξης

Ἡ «θρησκευτικότητα» στήν ποίηση τοῦ Κ.Π. Καβάφη

Λίτσας Ἰ. Χατζηφώτη

Ο ΚΑΒΑΦΗΣ, ποιητής πού εὐλογήθηκε νά ἔχει συνδεθεῖ ἡ ζωή καί ἡ δραστηριότητά του μέ τά δύο μεγαλύτερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ «ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα», τήν Κωνσταντινούπολη καί τήν Ἀλεξάνδρεια, δέν ἦταν δυνατόν παρά νά δεχθεῖ ἐπιδράσεις τους καί ὡς πρός τό ἱστορικό υπόβαθρο καί ὡς πρός τήν περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα σέ ὀρισμένα ποιήματά του. Ὁ βυζαντινισμός καί ὁ ἀσκητισμός, τό Ἰσλάμ ἀλλά καί ἡ εὐρωπαϊκή ἀτμόσφαιρα, διακριτικά στοιχεῖα τῆς οὐσίας τῆς ἱστορίας τῶν δύο πόλεων, ἐπέδρασαν δημιουργικά στή σκέψη του.

Τόσο ἡ λογοτεχνική κριτική ὅσο καί ἡ φιλολογική μελέτη δέν εἶχαν ἐμβαθύνει ἐξ ἀρχῆς στά θέματα τῆς πίστεως ἢ τῆς θρησκευτικότητας τοῦ Καβάφη. Ἀντιθέτως πολλοί μελετητές του, ὅπως ὁ Τίμος Μαλάνος, στάθηκαν μέ σκεπτικισμό ἀπέναντι στίς «θρησκευτικές ροπές» του. Μέ ἀφορμή τό κείμενο «Ἵποκειμενικά ἀντλήματα ἀπό τόν Καβάφη», τό ὁποῖο εἶχε δημοσιεύσει στό περιοδικό *Εὐθύνη* ὁ ποιητής Γ. Παπατσώνης, ὁ Μαλάνος ὑποστήριξε, ὅτι ἕνας χριστιανός μέ ἄδολη πίστη, δύσκολα θά μπορούσε νά προσεταιριστεῖ ἕνα σκεπτικιστή, ὅπως νόμιζε πῶς ὑπῆρξε ὁ Καβάφης, κι ἀκόμα πιό δύσκολο νά τοῦ ἀποδώσει θρησκευτικές ροπές.

Ὁ Ἀτανάξιο Κατράρο, θαυμαστής καί φίλος τοῦ ποιητῆ, ἀναφερόμενος στόν θάνατό του, ἔγραφε ὅτι «Ἄν μέ τόν ἀλεξανδρινισμό ἐννοοῦμε καί τή λεκτική λεπτολογία, τό εἰρωνικό καί δίχως ἐθιμοφροσύνη ἀντίκρισμα τῶν παραδόσεων, τόν θρησκευτικό σκεπτικισμό, τότε πραγματικά εἶχε χαθεῖ ὁ τελευταῖος “Ἀλεξανδρινός”»¹. Βεβαίως ὑπῆρχαν καί ὀρισμένοι, ὅπως ὁ Κ. Θ. Δημαρᾶς, ὁ ὁποῖος ἀπό τό 1932 βεβαίως γιά τή «χριστιανική του πίστη, τῆς ὁποίας ἡ ὕπαρξη δέν μπορεῖ πιά νά ἀμφισβητηθεῖ στό σημεῖο πού ἔφθασαν σήμερα οἱ καβαφικές μελέτες»².

Δέν εἶναι λίγες οἱ φορές πού ὁ Καβάφης θίγει θέματα τά ὁποῖα σχετίζονται μέ τή θρησκεία, ἄλλοτε ὡς παρατηρητής καί ἄλλοτε ὡς ἐκφραστής σκέψεων καί βιωμάτων. Στόν ἐλάχιστο γῶρο αὐτοῦ τοῦ ἀρθροῦ δέν εἶναι δυνατόν παρά κάποιες νύξεις μόνον νά κάνουμε στό θέμα. Στό ποίημα λοιπόν «Μύρης – Ἀλεξάνδρεια τοῦ 340 π.Χ.», ὁ «ἐθνικός» ἀφηγητής παρακολουθεῖ «μέ πόση ἐπιμέλεια, / καί μέ τί προσοχή ἐντατική / στούς τύπους τῆς θρησκείας τους, ἐτοιμάζονταν / ὅλα γιά τήν χριστιανική κηδεῖα» ἀπό τούς χριστιανούς ἱερεῖς καί ταυτόχρονα συνειδητοποιεῖ τή

δική του απομόνωση, τόν φόβο του νά μὴν «ἀλλοιωθεῖ ἀπ' τῆ χριστιανοσύνη τους ἢ θύμηση τοῦ Μύρη»³. Τό «Μετέπειτα», πού ἀνήκει στό «Ἀνέκδοτα»⁴ εἶναι, κατά τόν Ι. Μ. Χατζηφώτη⁵, τό πιό χαρακτηριστικό ποίημα τῆς χριστιανικῆς πίστεως του, τό ὁποῖο ἔγραψε σέ ἡλικία τριάντα δύο ἐτῶν: «Πιστεύω στό Μετέπειτα. Δέν μέ πλανοῦν ὀρέξεις / τῆς ὕλης ἢ τοῦ θετικοῦ ἀγάπη. Δέν εἶν' ἕξις / ἀλλ' ἔνστικτον. Θά προστεθῇ ἡ οὐράνια λέξις / εἰς τῆς ζωῆς τὴν ἀτελῆ τὴν ἄλλως ἄνουν φράσιν. / Ἀνά- παυσις καὶ ἀμοιβή θέλουν δεχθῆ τὴν δρᾶσιν. / Ὅτε διὰ παντός κλεισθῇ τό βλέμμα εἰς τὴν Πλάσιν, / θά ἀνοιχθῇ ὁ ὀφθαλμός ἐνώπιον τοῦ Πλάστου. Κύμα ἀθάνατον ζωῆς θά ρεύσῃ ἐξ ἐκάστου / Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ – ζωῆς ἀδιασπάστου»⁶.

Ὁ καθηγητῆς Γ. Π. Σαββίδης, σέ ἓνα ἄρθρο τοῦ 1973 μέ τίτλο «Ἦταν χριστιανός ὁ Καβάφης;», πού περιλήφθηκε στό «Μικρά καβαφικά Α'», (Ἐρμῆς 1985), ἔγραψε ὅτι «Ὑστερα ἀπό μία τέτοιαν ἀπερίφραστη μαρτυρία, νομίζω πῶς δέν χωρεῖ πιά καμιὰ ἐπιφύλαξη καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά διαβάζουμε μέ ἀναδρομικό χριστιανικό φωτισμό κάθε ποίημα τοῦ Καβάφη, πού ἔχει σχέση μέ τὴν θρησκεία, παγανιστική εἴτε χριστιανική. Καὶ μέ τοῦτον τόν φωτισμό, τό στατιστικό εὔρημα τοῦ Κυριάκου Ντελόπουλου, στό χρήσιμο βιβλίον του “Ἱστορικά καὶ ἄλλα πρόσωπα στὴν ποίηση τοῦ Καβάφη” (1972 [1980]) ἀποκτᾶ ἀπόλυτη σημασία. Συνοψίζοντας τὰ δεδομένα τῆς ἔρευνάς του, ὁ κ. Ντελόπουλος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τὰ τρία πρόσωπα, ἀσχέτως κατηγορίας (δηλ. ἱστορικά, μυθολογικά, φανταστικά, φιλολογικά), πού ἐμφανίζονται συχνότερα στό ποίηματα τοῦ Καβάφη, εἶναι κατά σειρά συχνότητας: 1. ὁ Ἰησοῦς Χριστός, 2. ὁ Ἀπόλλων, καὶ 3. ὁ Ἰουλιανός»⁷.

Ἀνάλογο εἶναι καὶ τό ποίημα «Ἐν τῷ κοιμητηρίῳ». Ἐδῶ ὁ ποιητῆς ἀποβάλλει τό τόσο προσφιλές του ἐθνικό ἔνδυμα, σοβαρεῦεται καὶ πλησιάζει μέ βαθύτατη χριστιανική πίστη τό γλυκὺ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ. «Δέν ἀντιφάσκει ἐδῶ ὁ Καβάφης», ὑποστηρίζει ὁ Χατζηφώτης. «Ξεφεύγει ἀπὸ τόν κόσμο τοῦ ὄνειρου, ἀφήνει τίς περιπλανήσεις του στό ἱστορικό παρελθόν καὶ βλέπει μέ τὰ μάτια τοῦ πραγματικοῦ Χριστιανοῦ τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεως⁸: «Ὅταν ἡ μνήμη εἰς τό κοιμητήριον / τὰ βήματα σου διευθύνῃ, / μ' εὐλάβειαν τό ἱερόν μυστήριον / τοῦ σκοτεινοῦ μας μέλλοντος προσκύνει. / Τόν νοῦν σου ὕψου πρὸς τόν Κύριον. / Πρό σου / τῶν ἀπεράντων ὕπνων ἢ στενοτάτῃ κλίνῃ / κεῖται ὑπὸ τό ἔλεος τοῦ Ἰησοῦ. / Ἡ προσφιλές θρησκεία μας τὰ μνήματα, / τόν θάνατον ἡμῶν σεμνύνει. / Τῶν ἐθνικῶν τὰ δῶρα καὶ τὰ θύματα / καὶ τὰς πομπὰς δέν ἀγαπᾷ ἐκείνη. / Χωρὶς ἀνόητ' ἀναθήματα / χρυσοῦ, / τῶν ἀπεράντων ὕπνων». Στὴν ἴδια κατηγορία καὶ τό ποίημα «Τρόμος»¹⁰ (1984), ἀπὸ τὰ «Ἀνέκδοτα» καὶ αὐτό: «Τὴν νύκτα, Δέσποτα Χριστέ μου, / τόν νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μου φύλαττέ μου / σάν γύρω μου ἀρχινοῦν καὶ περπατοῦνε / Ὅντα καὶ Πράγματα πού ὄνομα δέν ἔχουν / καὶ τ' ἄσαρκα ποδάρια των στὴν κάμαρή μου τρέχουν / καὶ κάμνουν στό κρεβάτι μου κύκλο γιὰ νά μέ διοῦνε – / καὶ μέ κοιτάζουν σάν νά μέ γνωρίζουν / σάν νά καγχάζουν ἄφωνα πού τῶρα μέ φοβίζουν...».

Θά μνημονεύσουμε ἐπίσης τὰ ποίηματα «Δέησις» (1898)¹¹, ὅπου ἀναφέρεται στὴν προσευχὴ μίας μάνας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ χαμένου ἤδη γιοῦ της, «Στὴν Ἐκ-

κλησία» (1912)¹², «... Έκει σάν μπῶ, μέσ σ' ἐκκλησία τῶν Γραικῶν / μέ τῶν θυμιαμάτων της τέσ εὐωδίες, / μέ τέσ λειτουργικές φωνές καί συμφωνίες, / τέσ μεγαλοπρεπεῖς τῶν ἱερέων παρουσίες...», πού συνδέεται μέ τίς ἱστορικές παραμέτρους τοῦ ἔργου τοῦ ποιητή, ὅπως καί τίς ρίζες του, «στόν ἔνδοξόν μας βυζαντινισμόν», καί βέβαια τόν «Συμεών», τόν ὁποῖον θαύμαζε ὁ ποιητής καί εἶχε γράψει καί ἓνα πεζό κείμενο στά ἀγγλικά.

Ὁ καθηγητής Έμμ. Π. Περσελῆς παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Καβάφης διαμόρφωσε, ὡς σκεπτόμενος ἄνθρωπος πού ἦταν, ἓνα ξεχωριστό θρησκευτικό τρόπο σκέψης καί συμπεριφορᾶς, πού ἀντανακλᾶται στό ποιητικό του ἔργο καί κινεῖται σέ γενικές γραμμές μέσα στό πλαίσιο τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης. Ὅπως δὲν ἦταν, ὁ ἀλεξανδρινός περίγυρος δὲν ἄφησε ἀδιάφορη τή θρησκευτική του σκέψη καί συμπεριφορά. Θά συμφωνήσουμε μαζί του στό ὅτι ὁ Καβάφης δὲν εἶναι ἓνας ὑπέρημος τῆς τήρησης τῶν θρησκευτικῶν τύπων τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης, ἀλλά ἐνδιαφέρεται αὐτή ἢ παράδοση καί διδασκαλία νά λειτουργήσῃ ὡς μία δύναμη κοσμική, ἢ ὁποῖα νά περικλείει οἰκουμενικό μήνυμα προσωπικῆς καί κοινωνικῆς σωτηρίας καί ἀλλαγῆς, ὅπως αὐτό εἶναι προφανές στό ποίημα «Μεγάλη συνοδεία ἐξ ἱερέων καί λαϊκῶν» (1926), ὅπου ὁ Σταυρός πού φέρεται ἀποτελεῖ σύμβολο νίκης: «Ὁ μιαρότατος, ὁ ἀποτρόπαιος / Ἰουλιανός δὲν βασιλεύει πιά»¹⁴. Ἀλλά αὐτό παραπέμπει πλέον καί σέ ἄλλη πτυχή τῆς ποίησης τοῦ Καβάφη.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΚΑΤΡΑΡΟ ΑΤΑΝΑΖΙΟ: *Ὁ φίλος μου ὁ Καβάφης*. Μτφρ. Ἀριστέα Ράλλη, Ἰκαρος 1970, σσ. 16-17.
2. Περιοδικό «Ὁ Κύκλος» 1932, σ. 86.
3. ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗ Ι. Α.: *Σχόλια στόν Καβάφη*. Ἰκαρος 1964, σ. 101.
4. Ὡς γνωστόν τά «Ἀνέκδοτα» του Κ. Π. Καβάφη ἤρθαν στό φῶς ἀπό τόν καθηγητή Γ. Π. Σαββίδη τό 1968, ἀφοῦ τά εἶχε ἐντοπίσει καί μελετήσει ἀπό τό 1963. Ἦσαν ὀλοκληρωμένα, ἔτοιμα γιά ἐκδοση καί βρέθηκαν σέ μία βαλίτσα μέ ἄλλα διάφορα χαρτιά στήν οἰκία Σεγκοπούλου.
5. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ Ι. Μ.: *Καβαφικά*. «Παρουσία», Ἀθήνα 1993, σ. 93.
6. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ἀνέκδοτα Ποιήματα 1882-1923*, φιλολογική ἐπιμέλεια Γ. Π. Σαββίδη. «Ἰκαρος» 1968, σ. 35.
7. <http://www.kavafis.gr/kavafology/articles/content.asp?id=12>
8. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ἀνέκδοτα Ποιήματα 1882-1923*, ἔ.ἀ. σ. 49.
9. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ Ι. Μ.: *Καβαφικά*. ἔ.ἀ. σ. 94.
10. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ἀνέκδοτα Ποιήματα*, ἔ.ἀ. σ. 222.
11. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ποιήματα (1896-1918)*, Ἰκαρος Ἐκδοτική Ἑταιρεία, 1963, σ.99.
12. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ποιήματα (1896-1918)*, Ἰκαρος Ἐκδοτική Ἑταιρεία, 1963, σ.48.
13. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ. Ἐπιλογή κειμένων. Ἐθνικό καί Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Θεολογική Σχολή, Τμήμα Κοινωνικῆς Θεολογίας, Διδάσκουσα: Ἐπικ. Καθ. Κίρκη Κεφαλέα, Ἀθήνα 2010, σ. 487.
14. ΚΑΒΑΦΗ Κ. Π.: *Ποιήματα (1897-1933)*, Ἰκαρος, 1984.

ΤΙΝΑ ΜΕ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

43. Ποιά ἦταν ἡ ἀποδοχή τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἱ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ κυριαρχοῦσαν στήν ἐπίγεια δημόσια ζωή τοῦ Ἰησοῦ. Ὡστόσο δέν γίνονταν ἀποδεκτά δίχως ἐρώτηση στήν ἀρχαιότητα. Συγγραφεῖς τῆς ἑλληνορρωμαϊκῆς ἐποχῆς ἦταν συχνά ἀπρόθυμοι νά ἀποδώσουν «θαυματουργές» ἐνέργειες στούς θεούς καί πρόσφεραν ἐναλλακτικές ἐξηγήσεις. Μερικοί συγγραφεῖς ἦταν φανερά σκεπτικιστές γιά τά θαύματα (λ.χ. Ἐπίκουρος, Λουκρήτιος κ.ἄ.). Γι' αὐτό θά ἦταν λάθος νά ἀπορρίψει κάποιος τά θαύματα τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀφέλειας καί τῆς εὐπιστίας τῶν ἀνθρώπων στόν ἀρχαῖο κόσμο.

Στήν ἐπίγεια ζωή τοῦ Ἰησοῦ τόσο οἱ μαθητές καί ἀκόλουθοί του, ὅσο καί οἱ ἐχθροί του ἀποδέχονταν ὅτι εἶχε ἀσυνήθιστες θεραπευτικές δυνάμεις. Τό ἐρώτημα λοιπόν δέν ἦταν «Μήπως ὁ Ἰησοῦς κάνει θαύματα;», γιατί αὐτό ἦταν δεδομένο. Ὅτι προκαλοῦσε διένεξη ἦταν τό ἐρώτημα μέ ποίου τήν ἐξουσία καί τή δύναμη ὁ Ἰησοῦς ἐπιτελοῦσε τίς ἀσυνήθιστες αὐτές πράξεις.

Καταγράφει ὁ ἀπολογητής Ἰουστίνος ὅτι «καί τοὺς ἐκ γενετῆς καί κατά τήν σάρκα πηρούς καί κωφούς καί χωλοὺς ἴασατο, τόν μὲν ἄλλεσθαι, τόν δέ καί ἀκούειν, τόν δέ καί ὄραν τῷ λόγῳ αὐτοῦ ποιήσας». Πῶς γίνονταν αὐτά ἀποδεκτά; Καί συνεχίζει: «Οἱ δέ καί ταῦτα ὀρῶντες γινόμενα φαντασίαν μαγικῶν

γίνεσθαι ἔλεγον· καί γάρ μάγον εἶναι αὐτόν ἐτόλμων λέγειν καί λαοπλάνον» (Διάλ. 69,6· ΒΕΠΕΣ 275,39-40). Ἐπίσης, οἱ παρατηρήσεις τοῦ Κέλσου (π. 180), τοῦ παγανιστῆ φιλοσόφου καί κριτικοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι ἀποκαλυπτικές, λέγοντας, φαίνεται ὅτι οἱ Χριστιανοί εἶχαν ἐξουσία προφέροντας ὀνόματα ὀρισμένων δαιμόνων καί ξόρκια... Ἦταν ἡ μαγεία πού ἔκανε (τόν Ἰησοῦ) νά κάνει τά θαύματα (Ὁριγέ- νους, Κατά Κέλσου 1,6).

Ὁ Κέλσος δέν ἀμφέβαλε ὅτι τόσο ὁ Ἰησοῦς ὅσο καί οἱ ὀπαδοί του ἔκαναν θαύματα, ἀλλά τοὺς ἀπέδιδε μαγικές δυνάμεις. Στίς εὐαγγελικές διηγήσεις ὅμως δέν συναντᾶμε τίς τυποποιημένες μαγικές τεχνικές τῆς ἐποχῆς. Ὅπως καί οἱ παραβολές, τά θαύματα ἦταν «σημεῖα», τά ὁποῖα οἱ ἐκτός πίστεως δέν ἀντιλαμβάνονταν καί δέν κατανοοῦσαν (Μκ. 4,10· 8,18). Τά θαύματα, ὅπως καί πολλές ἀπό τίς παραβολές, προορίζονταν ἀπό τόν Ἰησοῦ νά μεταφέρουν σέ ὅλους ὅσοι εἶχαν μάτια νά δοῦν καί αὐτιά νά ἀκούσουν τήν πραγματικότητα τῆς θείας βασιλείας.

Σήμερα, οἱ G. Theissen καί A. Merz διακρίνουν μεταξύ ἀφ' ἑνός μὲν τοῦ ἰδανικοῦ τυπικοῦ «μάγου» καί τῶν «μαγικῶν θαυμάτων», ἀφ' ἑτέρου δέ τῶν «χαρισματικῶν θαυμάτων», ἐκείνων πού ἐπιτέλεσε ὁ Ἰησοῦς.

Λειτουργία υπέρ τῆς Οἰκουμένης

Τοῦ Παναγιώτη Ἱ. Σκαλτσῆ
Ἄναπλ. Καθηγητῆ Α.Π.Θ.

ΣΤΑ ΔΙΠΤΥΧΑ τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὑπάρχει καί ἡ ἐξῆς δέση· «Ἔτι προσφερομένοι σου τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπέρ τῆς οἰκουμένης, ὑπέρ τῆς ἁγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Τὰ ἐρωτήματα πού τίθενται ἐδῶ εἶναι ποιά ἡ ἔννοια τοῦ ὄρου οἰκουμένη, πῶς συνδέεται ἡ οἰκουμένη μέ τό σωτηριολογικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ καί τὴν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμον, καί γιά ποιο λόγο ἡ οἰκουμένη σχετίζεται μέ τὴ θεία Εὐχαριστία καί ἐντάσσεται στό κείμενο τῆς θείας Λειτουργίας.

Μέ τόν ὄρο «οἰκουμένη» ἐννοοῦμε τόσο τὴν ἔκταση τῆς κατοικουμένης γῆς¹, ὅσο καί τούς ἀνθρώπους «τούς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς»², ὅλα τὰ ἔθνη τὰ «ὑπὸ τόν οὐρανόν»³. Σέ κάποια περίπτωση ἐννοεῖται ὁ μελλοντικός κόσμος καί ὁ μελλοντικός βίος· «Οὐ γάρ ἀγγέλους ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν»⁴. Καί τοῦτο γιά νά φανεῖ ὅτι ἡ ἀρχὴ καί ὁ σκοπός τῶν πάντων, ὁ ἀρχηγός τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Χριστός⁵.

Ἡ οἰκουμένη, λοιπόν, ὡς τό πλῆθος τοῦ κόσμου πού κατοικεῖ πάνω στή γῆ ἀποτελεῖ καί τό σκοπό τοῦ σωτηριολογικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ. «Κατῆλθεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ὁ λόγος καί ἐσαρκώθη»⁶ γράφει ὁ Μεθόδιος Ὁλύ-

μπου γιά τό Χριστό πού ἔγινε ἄνθρωπος «ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσόν»⁷ ὅλοι ὅσοι ἐπιζητοῦν τὴ σωτηρία⁸. Σταυρώθηκε μέ τούς ληστές ὁ Χριστός καί κάλεσε ὅλους στόν Παράδεισο⁹. Πέθανε γιά ὅλους «εἰς τό γενέσθαι τούς πολλούς ἐν σώμα ἐν Χριστῷ»¹⁰, καί ἐνέδυσσε «τὴν οἰκουμένην ἀθανασίαν»¹¹. Μ' αὐτὴν τὴν ἔννοια ὁ Κύριος «τὴν οἰκουμένην πληροῖ»¹² καί οἱ πάντες προσκυνοῦν καί λατρεύουν τόν λυτρωτή τους.

Αὐτό ἀκριβῶς τό ὑπέρ τῆς οἰκουμένης σωτηριολογικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ συνεχίζει ἡ Ἐκκλησία μέσα στόν κόσμον. Ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ «ἡ πολλὴ καὶ μεγάλη γράφει ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας– διαλάμπει καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης»¹³. Τό εὐαγγέλιο τῆς βασιλείας κηρύχθηκε σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη¹⁴, «ἀπὸ περάτων ἕως περάτων»¹⁵, καί τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ διά τῶν Ἀποστόλων, μέ πρωτεργάτη τόν ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν Παῦλο, διαδόθηκε «ἐν τοῖς ἔθνεσιν»¹⁶. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία διεσπάρη στά πέρατα τῆς γῆς, ἀλλὰ διεφύλαξε τό ἀποστολικό κήρυγμα μέ πολλὴ ἐπιμέλεια «ὡς ἓνα οἶκον οἰκοῦσα... καὶ γάρ αἱ κατὰ κόσμον διαλεκτοὶ ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύνამις τῆς παραδόσεως μία καὶ ἡ αὐτή»¹⁷.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω γίνεται φανερό ὅτι τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας δέν

τήν προσδιορίζει μόνο ή τοπική της έμβέλεια, αλλά και ή αλήθεια τήν όποιαν έκφράζει, μία αλήθεια πού διατηρείται αναλλοίωτη ανά τούς αιώνες και άποτελεί κριτήριο και τής ένότητας τής Έκκλησίας. «Η οίкуμενικότητα τής Έκκλησίας θεμελιώνεται στόν Χριστό, πού προσέλαβε στην ύπόστασή του όλoκληρη τήν ανθρωπότητα. Και ή έν Άγίω Πνεύματι παρουσία του Χριστού μέσα στην Έκκλησία οίκοδομεί τήν οίкуμενικότητά της, ή όποία δέν έξαντλείται στην έξάπλωσή της σέ όλoκληρη τήν οίкуμένη, δηλαδή τήν παγκοσμιότητα, αλλά συμπεριλαμβάνει και τήν άδιάκοπη διατήρησή της μέσα στόν χρόνο, δηλαδή τή διαχρονικότητα. Αυτό άλλωστε δηλώνει και ή έννοια τής καθολικότητας, πού άποτελεί βασικό γνώρισμα τής Έκκλησίας»¹⁸.

Οίкуμενικότητα και Καθολικότητα είναι έννοιες άλληλένδετες όσον άφορά στην Έκκλησία. Δέν μπορεί δηλαδή ή Έκκλησία νά έχει οίкуμενικό χαρακτήρα εάν πάσχει ως πρός τήν αυτοσυνειδησία της και εάν ή ένότητά της δέν θεμελιώνεται στό πρόσωπο του Χριστού, στην κοινωμία τής Άγίας Τριάδος και τά μυστήρια¹⁹. «Η όρθόδοξη ή καθολική Έκκλησιολογία συνδέεται άρρηκτα και άρμονικά μέ τό τριαδικό και τό χριστολογικό δόγμα. Γι' αυτό άλλωστε δέν υπήρχε καμιά ανάγκη στην Άρχαία Έκκλησία νά προσδιοριστεί μέ δογματικό όρο ή φύση τής Έκκλησίας, χώρα από τό ότι δέν υπήρχε καμιά συγκεκριμένη πρόκληση. Η Έκκλησία είναι τό σώμα του σαρκωμένου Λόγου πού κάνει δυνατή τήν έποικινωμία των πιστών. Ο σαρκωμένος Λόγος μέσα στό ιστορικό γίγνεσθαι προωθεί τήν ανθρωπίνη κοινότητα στόν τελικό της σκοπό ή καλύτερα στην τελική της έκλάμπρωση... Δίχως

τόν Λόγο και δίχως τό πρότυπο τής τριαδικής ένότητας πού πραγματώνεται στην Έκκλησία του Χριστού μέ τήν καρποφορία του Άγίου Πνεύματος, δέν μπορούμε νά έννοήσουμε έκκλησιαστική κοινότητα στόν ιστορικό χώρο. Έτσι φανερώνεται τό μυστήριο τής Έκκλησίας και κάθε μυστήριο πού είναι ή συνάφεια κτιστής και άκτιστης πραγματικότητας... Μέ άλλα λόγια για νά τελεσιουργηθεί αυτό τό μυστήριο υπάρχουν 1) μετοχή στόν Λόγο (άσαρκο και σαρκωμένο) και 2) συγκρότηση μιās ένότητας κατά χάρη και κατά τό πρότυπο τής τριαδικής κοινωμίας. Γι' αυτό και ή Έκκλησία είναι Μία, Άγία και Καθολική πού θεμελιώθηκε στό έργο των άποστόλων. Κάθε σχίσμα και αίρεση αλλοιώνουν τήν ένότητα, διαβρώνουν τήν αγάπη και άπομακρύνουν τά μέλη από τον Θεό»²⁰.

Αυτή άκριβώς ή σχέση Οίкуμενικότητας και Καθολικότητας τής Έκκλησίας τονίζεται ιδιαίτερα και στη συνάφεια του κειμένου τής θείας Λειτουργίας πού έρμηνεύουμε. Η άποστροφή «ύπέρ τής οίкуμένης» όλoκληρώνεται μέ τή δέηση «ύπέρ τής αγίας σου καθολικής και άποστολικής Έκκλησίας». Άνάλογη δέηση ύπάρχει και σέ άλλες Άναφορές. Στη θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου π.χ. και μετά τον καθαγιασμό των τιμίων δώρων ό ιερέας εύχεται: «Μνήσθητι, Κύριε, τής αγίας σου καθολικής Έκκλησίας, τής από περάτων έως περάτων τής οίкуμένης και ειρήνευσον αυτήν...». Τό ίδιο και στην Άναφορά του άγίου Ίακώβου, πριν τά «Μνήσθητι» των Διπτύχων ό λειτουργός δέεται: «Προσφέρομέν σοι, δέσποτα, και ύπέρ των άγιων σου τόπων... και ύπέρ τής κατά πάσαν οίкуμένην αγίας σου καθολικής και άποστολικής Έκκλησίας»²¹.

Σύμφωνα μέ τά παραπάνω κείμενα ή Ἐκκλησία ἀγκαλιάζει ὄλη τήν οἰκουμένη. «Μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ή Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τό πνευματικό κέντρο τοῦ κόσμου, πού συγκεφαλαιώνει ὀλόκληρη τήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τόν πρῶτο ἄνθρωπο ὡς τόν τελευταῖο πού θά γεννηθεῖ ἀπό γυναίκα»²². Καί δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι αὐτό πραγματοποιοῦνται μέσα ἀπό τά Μυστήρια καί δὴ καί τή θεία Εὐχαριστία, τό κατ' ἐξοχήν Μυστήριο τῆς κοινωνίας τῆς ἐνότητος καί τῆς καθολικότητας.

Ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι τό κατ' ἐξοχήν Μυστήριο τῆς ἐνότητος καί τῆς καθολικότητας, διότι σ' αὐτήν «σημαίνεται»²³, φανερόνεται ή Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ, καθόσον «ἐν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γάρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνός ἄρτου μετέχομεν»²⁴. «Ὅσοι μετέχουν στόν ἕνα ἄρτο ἀφ' ἐνός ἐνώνονται μεταξύ τους μετέχοντες «τῆς Χριστοῦ θεότητος»²⁵, ἀφ' ἐτέρου γίνονται καθολικοί καί οἰκουμενικοί ἐφόσον «κάθε λειτουργία τελεῖται σέ κοινωνία μέ τή σύνολη, τήν καθολική Ἐκκλησία, καί στό ὄνομα τῆς οἰκουμενικῆς αὐτῆς καί καθολικῆς Ἐκκλησίας»²⁶.

Μέσα ἀπο τό μυστηριακό γεγονός τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐπιβεβαιώνεται ὅτι

ἐνώπιόν μας εἶναι ὁ Χριστός «τό κοινόν τῆς οἰκουμένης καθάρσιον»²⁷. Συνεχίζεται ή πράξη τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, νά προσφέρεται δηλαδή τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Κυρίου «περί πολλῶν»²⁸, πού σημαίνει γιά τή σωτηρία ὄλου τοῦ κόσμου²⁹. Ἡ θεία Εὐχαριστία ἔχει τήν ἴδια οἰκουμενική ἀποστολή πού ἔχει καί τό γεγονός τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Ὅπως ἐκεῖνη ή θυσία προσφέρθηκε ἐφ' ἅπαξ γιά τή σωτηρία ὄλου τοῦ κόσμου³⁰, ἔτσι καί ή εὐχαριστιακή θυσία προσφέρεται συνεχῶς ὑπέρ «τῆς σωτηρίας τῆς οἰκουμένης»³¹. Κάθε φορά πού λειτουργοῦμαστε, ὁμολογοῦμε «τό μυστήριον τό φρικτόν, ὅτι ὑπέρ τῆς οἰκουμένης ἔδωκεν ἑαυτόν ὁ Θεός»³².

Ἡ ἀναφορά λοιπόν τῆς θείας Λειτουργίας στήν οἰκουμένη σημαίνει ἀναφορά στήν ἀγία, καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία πού διασώζει καί διακηρύττει τό σωτηριῶδες μήνυμα τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀποστόλων σ' ὀλόκληρο τόν κόσμο. Ὑποδηλώνει τό οἰκουμενικό πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, τό διαρκές αἶτημα γιά τήν εἰρήνη τοῦ κόσμου καί τήν ἐνότητα τῆς πίστεως³³, γιά τήν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τή βίωση τῆς οἰκουμενικότητας ἀπό κάθε μέλος τῆς.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πράξ. 24, 5: «Πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τήν οἰκουμένην». Ρωμ. 10, 18: «Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καί εἰς τά πέρατα τῆς οἰκουμένης τά ῥήματα αὐτῶν». Ἀποκ. 3, 10: «Ὅτι ἐτήρησας τόν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπί τῆς οἰκουμένης ὅλης».

2. Ἀποκ. 3, 10. Πρβλ. Λουκ. 2, 1: «Ἐξῆλθε δόγμα... ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τήν οἰκουμένην». Πράξ. 17, 31: «Διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἧ μέλλει κρίνειν τήν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνη».

3. Πράξ. 2, 5.

4. Ἐβρ. 2, 5.

5. Ἐβρ. 2, 10: «Ἐπρεπε γάρ αὐτῷ, δι' ὃν τά πάντα καί δι' οὗ τά πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τόν ἀρχηγόν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διά παθημάτων τελειώσαι».

6. ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ, Περὶ Ἀναστάσεως, PG 18, 329D.

7. Ἰω. 10, 10.

8. Γιά τό ὅτι ή Ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου βλ. Ηλ. Δ.

ΜΟΥΤΣΟΥΛΑ, *Ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου καί ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου κατά τήν διδασκαλίαν Γρηγορίου τοῦ Νύσσης*, Ἀθήναι 1965. ΑΡΤΕΜΙΟΥ ΡΑΝΤΟΣΑΒΑΙΕΒΙΤΣ, *Τό Μυστήριον τῆς Σωτηρίας κατά τόν ἅγιον Μάξιμον τόν Ὁμολογητήν*, Ἀθήναι 1975, σσ. 181 ἐξ.

9. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ὁμιλία εἰς Προδοσίαν*, PG 61, 690.

10. ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ἀρχή τῶν Ἠθικῶν*, PG 31, 750.

11. ΣΕΒΗΡΙΑΝΟΥ ΓΑΒΑΛΩΝ, *Εἰς τήν πέμπτην ἡμέραν τῆς κοσμοποιίας*, PG 56, 483.

12. ΔΙΑΓΥΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, *De Trinitate*, 3, 2, PG 39, 804C.

13. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, *Ὑπομνήματα εἰς τοὺς φαλμούς*, ΑΔ', PG 23, 312C.

14. Ματθ. 24, 14: «Καί κηρυχθήσεται τοῦτο τό εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ».

15. ΚΑΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ, *Διαταγαί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων*, VIII, I, PG 1, 1085.

16. Γαλ. 1, 16. Γιά τόν οἰκουμενικό χαρακτήρα τοῦ ἔργου τοῦ ἀποστόλου Παύλου βλ. Χ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, «Ἀπό τήν Ἰουδαϊκή ἐνδοστρέφεια στήν οἰκουμενική ἀποστολή τοῦ Παύλου», ἐν *Βιβλικές Μελέτες γιά τόν ἀρχέγονο Χριστιανισμό*, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 123-147.

17. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, *Κατά Αἰρέσεων*, PG 7, 549A· 552A. Πρβλ. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, *Διάλογος*, 53, 5, PG 6, 593B· «Τῶν κατά τήν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν».

18. Γ. Ι. ΜΑΝΤΖΑΡΙΑΔΗ, «Οἰκουμενικότητα καί οἰκουμενισμός», ἐν *Χριστιανική Ἠθική I, Εἰσαγωγή-Γενικές Ἀρχές, Σύγχρονη προβληματική*, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 269. Πρβλ. Β. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ, «Οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας καί Οἰκουμενισμός», ἐν *Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς, Νέα Σερά, Τμῆμα Θεολογίας, Τιμητικό Ἀφιέρωμα στόν Ὁμότιμο Καθηγητή Νίκο Γρ. Ζαχαρόπουλο* [Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης], τόμ. 7, Θεσσαλονίκη 1997, σσ. 384-390: «Ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει στή συνείδηση τῶν τέκνων τῆς διπλῆ ἔννοια καί σημασία. Ἡ μία νοεῖται στήν ὀριζόντια διάσταση καί ἡ ἄλλη στήν κάθετη. Ἡ αὐθεντική ἔκφρασή τῆς πρέπει νά συνδυάζει καί τίς δύο αὐτές διαστάσεις. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ στήν ἐπέκταση τῆς Ἐκκλησίας σ' ὅλοκληρῆ τήν οἰκουμένη, σ' ὅλον τόν κόσμο. Ἡ δεύτερη ἀναφέρεται καί ἀφορᾷ στήν οὐσία τῆς, πού εἶναι ἡ γνησιότητα καί καθαρότητα τῆς πίστεως ἢ μέ ἄλλον ὄρον ἡ ὀρθότητα τοῦ δόγματος καί ἡ ἀκρίβεια τοῦ βίου τῶν μελῶν τῆς».

19. Χ. Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, «Φύση καί Ἀγάπη. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ τραδικίου σχήματος στό διάλογο τῶν Χρι-

στιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Οἰκουμένης», ἐν *Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς, Νέα Σερά, Τμῆμα Θεολογίας, Τιμητικό Ἀφιέρωμα στόν Ὁμότιμο Καθηγητή Γρ. Ζαχαρόπουλο* [Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης], τόμ. 7, Θεσσαλονίκη 1997, σσ. 277-292.

20. Ν. Α. Ματσοῦκα, *Οἰκουμενική Κίνηση, ἱστορία - Θεολογία* [Φιλοσοφική καί Θεολογική Βιβλιοθήκη, 4], ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1991, σσ. 253-254.

21. Περισσότερα γιά τήν οἰκουμενική διάσταση τῆς θείας Λειτουργίας βλ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΤΣΗ (Πρωτ/ρου), *Ὁ οἰκουμενικός χαρακτήρ τῆς θείας Λειτουργίας*, Λευκωσία-Κύπρος 1966.

22. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι. ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ (Πρωτ/ρου), *Μεθολογικά πρότερα τῆς ποιμαντικῆς, Ἀντίφ ζωννύμενοι*, ἐκδ. «Μυγδονία», Θεσσαλονίκη 2000, σ. 227.

23. Νικολάου Καβάσιλα, *Εἰς τήν θείαν Λειτουργίαν...*, ἐν *Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καί Ἀσκητικῶν 33*, Πατερικά Ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1979, σ. 191.

24. Α' Κορ. 10, 17. Γιά τή θεολογία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καί τή μυστηριακή ἐνότητα τῶν πιστῶν βλ. Ι. Σ. ΠΕΤΡΟΥ, *Ἐνότητα καί διάσπαση τῆς κοινῆς τῶν πιστῶν κατά τόν Μ. Βασίλειο* (Διατριβή ἐπί Διδακτορίᾳ), Θεσσαλονίκη 1983, σσ. 19, 84. Α. ΣΜΕΜΑΝ, *Εὐχαριστία. Τό Μυστήριον τῆς Βασιλείας*, Μετάφρ. ἀπό τά Ἀγγλικά: Ἰωσήφ Ροηλίδης, ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 2000, σσ. 181-215.

25. ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, *Fragmenta in S. Matthaeum*, PG 96, 1409C.

26. π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΛΩΡΟΦΕΚΥ, *Θέματα Ὁρθοδόξου Θεολογίας*, ἐκδ. «Ἄρτος ζωῆς», Ἀθήνα 1989, σ. 169.

27. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΕΠΕ 18α, 692. Βλ. καί ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ (Ἱερομονάχου), *Ἡ θεία Λειτουργία, Σχόλια*, Ἁγιον Ὄρος 31993, σσ. 286-287.

28. Ματθ. 6, 28. Πρβλ. *Μάρκ. 14, 24· Λουκ. 22, 20*.

29. Η. ΣΟΥΝΤΖΙΑΔΗ, «Ἡ ἔννοια τοῦ “ὑπέρ πολλῶν” (Μάρκ. 14, 24)», ἐν *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 80* (1997) 261-266.

30. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Κατά Ἰουδαίων*, 7, PG 48, 918β'. «Τήν κοινήν ὑπέρ τῆς οἰκουμένης γενομένην θυσίαν».

31. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΑ, *Εἰς τήν θείαν Λειτουργίαν...*, ὁ.π., σ. 218.

32. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΕΠΕ 37, 150.

33. Ι. ΒΡΙΑ-Π. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ, *Ὁρθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία* [Ἐκκλησία-Κοινωνία-Οἰκουμένη, 1], ἐκδ. «Τέρτιος», σσ. 155-156.

31. Οὐσία καὶ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ

Ἀλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

ΑΦΟΥ ΕΞΕΤΑΣΑΜΕ τό μυστήριο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ὅσο μπορεῖ νά κατανοηθεῖ θεωρητικά, εἶναι ἀπόλυτα φυσικό ἕνας κατηγούμενος νά θέσει τό ἐρώτημα: σέ ποιά σχέση βρίσκομαι ἐγώ ὡς ἄνθρωπος μέ τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Μπορῶ νά ἐνωθῶ μέ τόν Θεό καί σέ ποιό μέτρο; Δέν εἶναι ἀπόρρητος ὁ Θεός κι ἐγώ ὁ ἀδύναμος ἄνθρωπος κατά πόσο μπορῶ νά ἔλθω σέ ἐπαφή μαζί του; Τέτοιου εἴδους ἐρωτήματα προέκυψαν τόν 14^ο αἰῶνα μέ ἀφορμή τίς λαθεμένες διδασκαλίες, τίς ὁποῖες ἐξέφρασαν δύο μοναχοί, ὁ Βαρλαάμ καί ὁ Ἀκίνδυνος, οἱ ὁποῖοι ὑποστήριξαν ὅτι «ἕνα ἄναρχο καί ἀτελεύτητο ὑπάρχει, ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ὅλα ὅμως κοντά σ' αὐτήν εἶναι γεννητής φύσεως». Ὡς πρός τό ἀπόρρητο τοῦ Θεοῦ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Θεολόγος ἀναφέρει: «Εἶναι δύσκολο νά κατανοήσουμε τόν Θεό, ἀδύνατο ὅμως νά τόν ἐκφράσουμε (λέγει ὁ Πλάτωνας στόν *Τίμαιο*) ὄχι τυχαῖα νομίζω. Ἐτσι ἀπέδειξε ὅτι ἔχει καταλάβει ἐκεῖνο πού δύσκολα ἐκφράζεται, ἀλλά ἀπέφυγε τόν ἔλεγχο γιά τό ὅτι δέν τόν ἐκφράζει. Ἐγώ ὅμως προσθέτω, ὅτι εἶναι ἀδύνατο βέβαια νά τόν ἐκφράσει κανείς, ἀλλά περισσότερο ἀδύνατο νά τόν κατανοήσει».

Εἶναι μία μεγάλη ἀλήθεια τό ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀπόρρητος καί ἀκατάληπτος στήν οὐσία Του. Ὡστόσο ἂν παραμέναμε σ'

αὐτή καί μόνο τήν ὁμολογία θά ἦταν σάν νά τοποθετούσαμε ἕνα τοῖχο ἀνάμεσα στό Θεό καί σ' ἐμᾶς. Δέν εἶναι ὅμως ἔτσι τά πράγματα. Γιατί στή διάρκεια τῆς γήινης ζωῆς μας ξεπηδοῦν τρία βασικά προβλήματα. Τό πρῶτο ἔχει σχέση μέ τόν κόσμο γύρω μας. «Βλέπουμε πολλή ἀκαταστασία καί φανερή φθορά, γράφει ὁ π. Κάλλιστος Γουέαρ, πολύ τραγική ἀπελπισία καί φαινομενικά ἄχρηστο πόνο. Αὐτό εἶναι ὅλο; Βέβαια ὄχι. Ἐάν ὑπάρχει «πρόβλημα κακοῦ», ὑπάρχει καί «πρόβλημα καλοῦ». Ὅπουδήποτε κοιτάξουμε, δέν βλέπουμε μόνο σύγχυση ἀλλά καί ὁμορφιά»¹. Αὐτό τό μπερδεμα καλοῦ καί κακοῦ ὁδηγεῖ ὅποιον ἀναζητεῖ νόημα στή ζωή του καί στήν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ. Δεύτερο πρόβλημα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός μας, πού, πέρα ἀπό τίς ἐπιθυμίες μας καί τήν ἀποστροφή πρός κάθε εἶδους πόνο, ἔχουμε μέσα μας αἴσθημα καθήκοντος καί ἠθικῆς ὑποχρέωσης, αἴσθηση τοῦ σωστοῦ καί τοῦ λάθους καί παράλληλα μᾶς γεννιέται μία «ἀπέραντη δίψα», καθώς λέει ὁ Καβάσιλας γιά ὅ,τι εἶναι αἰώνιο. Τρίτο πρόβλημα ἀποτελεῖ ἡ σχέση μας μέ τούς ἄλλους. Τά τρία προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε ὡς ἄνθρωποι, μᾶς ὁδηγοῦν στήν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ, σέ ἕνα βασικό ἐργαλεῖο πού εἶναι ἡ πίστη. Αὐτή μᾶς βοηθεῖ νά καταλάβουμε «γιατί ὁ κόσμος ἔπρεπε νά εἶναι ὅπως εἶναι, ὄχι μό-

νο μέ τήν ὁμορφιά του, ἀλλά καί μέ τήν ἀσχήμια του»². Ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ νά δώσει ἀπάντηση, διψᾷ τήν ἀλήθεια, ἀλλ' ὁ Θεός παραμένει ἄγνωστος, ἀπρόσιτος καί ἀνεξιχνίαστος. Ἡ δίψα πού ἐντοπίζεται μέσα ἀπό αὐτά τά τρία σημεῖα βρίσκει θαυμαστή διέξοδο στήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, στά σημάδια τῆς παρουσίας Του ἔξω καί μέσα μας, ἡ οὐσία Του εἶναι ὅμως ἀπρόσιτη. Τί, τελικά, ἀποκαλύπτεται στόν ἄνθρωπο;

Ἡ Ὁρθόδοξη παράδοση μέ τό στόμα τῶν ἁγίων πατέρων ἔκανε μία σημαντική διάκριση ἀνάμεσα στήν οὐσία τοῦ Θεοῦ, τήν ἐσωτερική ὑπαρξή Του καί στίς ἐνέργειές Του, τίς λειτουργίες, τίς πράξεις τῆς δυνάμεώς Του. Ἀπό αὐτό τό σημείο ἀρχίζει ἡ λύση τοῦ ἀρχικοῦ ἐρωτήματος. Ὁ Θεός ὡς πρός τήν οὐσία Του εἶναι ἀπρόσιτος, οἱ ἐνέργειές Του ὅμως μᾶς περιβάλλουν καί «ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ξέρει ἢ μετέχει στίς θεῖες ἐνέργειες, αὐτός ἀληθινά ξέρει ἢ μετέχει στόν ἴδιο τόν Θεό, ὅσο αὐτό εἶναι δυνατό γιά ἕνα δημιουργήμα»³. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀπάντησε στό ἐρώτημα τί λογῆς εἶναι οἱ ἐνέργειες, ἀπαντώντας στόν Βαρλαάμ καί τόν Ἀκίνδυνο, πού ἰσχυρίζονταν ὅτι οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστές, στερώντας τήν δυνατότητα στόν ἄνθρωπο, τήν ἐπίδιωξη τῆς θεώσεως: «Ἀκολουθώντας τίς πνευματοκίνητες ἀποφάσεις τῶν ἁγίων Πατέρων καί τίς σύγχρονές μας συνοδικές ἀποφάσεις, ἀποκρούομε καί ὑποβάλλομε σέ ἀνάθεμα, ἐάν δέν μεταμε-

ληθοῦν, ὅσους σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τῶν Βαρλαάμ καί Ἀκίνδυνου δέχονται δύο θεότητες τοῦ Θεοῦ, κτιστή καί ἄκτιστη, καί τήν μέν θεία φύση ὡς μόνη ἄκτιστη θεότητα, ἐνῶ τήν λαμπρότητα τῆς θείας φύσεως καί κάθε θεία δύναμη καί ἐνέργεια καί ὅλα ὅσα βρίσκονται γύρω ἀπό τή θεία φύση καί ἐξετάζονται καί θεολογοῦνται ὡς θεότητα κτιστή. Ἐμεῖς ὅμως προσκυνοῦμε καί πρεσβεύομε μία θεότητα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅχι μόνο κατά τήν οὐσία, ἀλλά καί κατά τή δύναμη καί ἐνέργεια ἄκτιστη, καί ἄκτιστη καί σέ ὅλα ὅσα θεωροῦνται καί θεολογοῦνται γύρω ἀπό τήν οὐσία»⁴.

Οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄκτιστες, εἶναι Θεός, καί ὅταν ἐνωθοῦμε μέ αὐτές τότε ἐνούμεθα μέ τόν Θεό. Λαμβάνοντας π.χ. ὁ ἄνθρωπος τή θεία χάρη μεταβάλλεται σέ κατά χάρη θεό, πετυχαίνει τή θέωσή του, γιατί ἡ θεία χάρις εἶναι ἄκτιστη ἐνέργεια, δῶρο τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπο. Ἔτσι τιμοῦμε τοὺς ἁγίους μας, ἐπειδή κατά τήν ἐπίγεια ζωή τους ἔλαβαν τήν χάρη τοῦ Θεοῦ μέ τή μετάνοιά τους, τήν ταπεινώσή τους καί τήν ὑπερβάλλουσα ἀγάπη τους πρός ὅλους. Ἐνας κατηχούμενος εἶναι ἀνάγκη νά γνωρίζει αὐτή τή διάκριση οὐσίας καί ἀκτίστων ἐνεργειῶν. Ἡ γνώση τους μπορεῖ νά ξεδιαλύνει μέσα τους τή δυνατότητα θέωσης τοῦ ἀνθρώπου καί νά ἀποκτήσει νόημα ὁ πνευματικός ἀγῶνας πού ξεκινοῦν μέ τήν ἔνταξή τους στό σωστικό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΓΟΥΕΑΡ, Ὁ Ὁρθόδοξος δρόμος, ἐκδ. Ἑπτάλοφος, Ἀθήνα 1983, σ. 24.
2. ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΓΟΥΕΑΡ, ὅπ.π., σ. 27.
3. Στό ἴδιο, σ. 28.
4. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, Ὅτι Βαρλαάμ καί Ἀκίνδυνος, ΕΠΕ 3,450."

Κυριακή 3 Νοεμβρίου
(Ε' Λουκᾶ)

Ἄρχιμ. Κυπριανοῦ Γλαρούδη,
Γραμματέως τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων

«Ἔφρον ταύτη τῇ νυκτί τὴν ψυχὴν ἀπαιτοῦσι ἀπὸ σου.
Ἄ δέ ἤτοιμάσας τίτι ἔσται;».

ΣΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ παραβολή, δύο πρόσωπα βλέπουμε. Τὸν ἀνώνυμο πλούσιο καὶ τὸν πολυώνυμο Θεό. Τὸν πλούσιο διαλογιζόμενο μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν Θεό ἀπαντῶντα στίς ἐνδόμυχες σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τοῦ πλουσίου. Περιγράφεται ἕνας ἄνθρωπος στό ζενίθ, στό maximum, ὅπως θά λέγαμε σήμερα τῆς καλοτυχίας του, καθὼς ὀλόκληρη ἡ χώρα του ἔσφυζε ἀπὸ ἀγαθά. Ἡ πρώτη ἀντίδρασή του στή μὴ ἀναμενόμενη εὐφορία ὅμως, δέν εἶναι οὔτε ἡ δοξολογία τοῦ πλουτοδότη Θεοῦ οὔτε ἡ προσφορά τῶν ἀπαρχῶν στό Ναό, οὔτε ἡ ἐπιβράβευση τῶν καλλιεργητῶν τῆς γῆς οὔτε ἡ ἐλεημοσύνη τῶν φτωχῶν, οὔτε τουλάχιστον ἡ ἱκανοποίηση, ἡ χαρά γιὰ τὴν καρποφορία τῶν χωραφιῶν του. Ὅλα παραγκωνίζονται μπροστά στήν ἀγωνία τοῦ αὐριο. Προτοῦ κἂν θερίσει τοὺς καρπούς του, ἀποσύρεται στόν ἑαυτό του καὶ διαλέγεται μόνον μὲ αὐτόν, ἀποφεύγοντας καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴν συμβουλή τῆς οἰκογένειας καὶ τῶν φίλων του.

Γιὰ κάθε ἄνθρωπο δύο εἶναι τὰ πολύτιμα ἀγαθά: ἡ ζωὴ του καὶ τὰ ἀγαθά γιὰ τὴν συντήρησή της. Καὶ τὰ δύο ἀνήκουν

εἰς τὸν Θεόν. Γιὰ τὸν πλούσιο ὅμως, καὶ τὰ δύο ἀνήκουν στόν ἑαυτόν του, στήν ἐξουσίαν του, διότι λέγει τὰ γεννήματά «μου», τὰ ἀγαθά «μου», τὰς ἀποθήκας «μου», τὴν ψυχὴ «μου», τοὺς καρπούς «μου». Ἡ ἐσφαλμένη αὐτὴ βᾶση γίνεται πηγὴ τῶν ἄλλων ἀτοπημάτων. Ἀναλογιζόμενος ὅτι ἤλθε ἡ ὥρα νά «ποιήσει» καὶ αὐτός κάτι γιὰ νά δικαιώσει τὴν ὑπαρξή του, αὐθυποβάλλεται σέ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖο συνήθως ἀκούγεται ἀπὸ τὰ χεῖλη ὄχι τῶν πλουσίων, ἀλλὰ τῶν πενήτων: Ἡ πλεονεξία του λοιπόν ἐρωτᾶ: «τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω...;». Πρὶν ἀποκτήσει τόσα ἀγαθά φρόντιζε νά τὰ ἀποκτήσει. Τώρα μὲ τὸν πλουτισμὸ περιπίπτει καὶ σέ φροντίδες διατηρήσεως. Ἡ στειρότητα τῆς ἰδικῆς του ὑπάρξεως, πού βρῖσκεται σέ τελείως ἀντίστροφη ἀναλογία πρὸς τὴ γενναιοδωρία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ὁποία δέχεται τὴν εὐλογία Του καὶ καρποφορεῖ τόσο πολὺ. Καὶ αὐτὸ διότι ὄχι γιατί δέν ἔχει ἀποθήκες κλειστές, ἀλλὰ γιατί ποτέ δέν εἶχε νοῦ καὶ καρδιά ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Θεό καὶ τὸν κόσμο. Λέγει λοιπόν: «τοῦτο ποιήσω, καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω...».

Στό προσκλήνιο όμως της αφήγησης προβάλλει ο Θεός, πού με μία διαπίστωση και ένα άπλό έρώτημα γκρεμίζει τό ΐνδαλμα, τά είδωλα και τά όνειρά του, τόν φέρνει πρόσωπο πρός πρόσωπο μέ τήν γύμνια και τήν φθαρτότητα της ύπαρξής του. Στίς επόμενες γραμμές λοιπόν της ευαγγελικής περικοπής αποκαλύπτεται ή σοφία του Θεού. Η πρώτη λέξη του Θεού πρός τόν πλούσιο, πού έχει μάθει νά δέχεται φιλοφρονήσεις και νά όμιλεί με γενικές κτητικές, εκπλήσσει. Περιέχει ένα στερητικό μέ άλφα κεφαλαίο. «Άφρον», λέγει ο Θεός πρός τόν πλούσιο. Ευφροσύνη αναζητά ο πλούσιος, για άφροσύνη τόν κατηγορεί ο Θεός. Στους ψαλμούς του Δαβίδ άφρων θεωρείται εκείνος πού πιστεύει ότι δέν υπάρχει Θεός. Θεωρητικά βέβαια ο πλούσιος της παραβολής δέν άμφισβητεί ότι κάπου, κάπως, υπάρχει κάποιος Θεός. Ουσιαστικά όμως ζει και εργάζεται χωρίς νά επιτρέπει σέ αυτόν τόν Θεό, πού είναι ή πηγή, ή γενήτρια της ζωής της ψυχής, νά επεμβαίνει και νά καθορίζει τήν ζωή του. Είναι άφρων γιατί ξεχνά ότι κάθε ασφάλεια ζωής άποτελεί μία ακόμη επιβεβαίωση της ανασφάλειας και της άγωνίας του θανάτου.

Ενώ αυτός σχεδιάζει τήν ευημερία του για έτη πολλά, ο Θεός του τονίζει ότι «ταύτη τή νυκτί τήν ψυχήν του άπαιτούσι από αυτού». Ίσως στήν φύση νά μήν είχε δύσει ακόμη ο ήλιος. Η νύχτα όμως είχε ήδη άπλωθει γύρω και έντός του. Η ζωή είναι ένα σύνολο ενεργουμένων σχέσεων. Ζει μόνον ό,τι σχετίζεται, δηλαδή επικοινωνεί, ανατάσσει ενέργεια μέ τό περιβάλλον του και ζει τόσο χρόνο όσο διαρκεί αυτή ή σχέση. Τά δύο

ιδιώματα της ζωής είναι ή σχέση και ή ενέργεια. Άρα θάνατος είναι ή σχάση, ή διάσπαση, ή διάσταση, ή διακοπή της κοινωνίας. Ο άφρων έχει μόνος του βυθιστεί στό σκότος, έχει κυριολεκτικά σκοτωθεί. Μέσα στό άγχος πού του προκαλεί ή έγκεφαλική και καρδιακή συμφόρηση, ζει ήδη τήν κόλασή του. Ο Θεός έρχεται άπλως νά του άποκαλύψει τήν πραγματικότητα.

Ίδου ψυχή, λέγει ο πλούσιος, έχεις αγαθά. Τήν ψυχήν σου από σου άπαιτούσι, λέγει ο Θεός. Κείμενα εις έτη πολλά, λέγει ο πλούσιος. Ταύτη τή νυκτί τήν ψυχήν σου άπαιτούσι, λέγει ο Θεός. Φάγε, πίε, ευφραίνου, λέγει ο πλούσιος. Ά δέ ήτοιμάσας τίνι έσαι; λέγει ο Θεός. Έναντι της άπολύτου κυριότητας επί του έαυτού του πού νομίζει ότι έχει ο πλούσιος, ο Θεός προβάλλει τούς μυρίους κινδύνους οί όποιοι και άπαιτούσι από αυτού. Έναντι της νομιζόμενης μακροβιότητας του πλουσίου, ο Κύριος άπαντά: ταύτη τή νυκτί. Έναντι της άνοησίας του πλουσίου «φάγε, πίε, ευφραίνου», προβάλεται αυτή ή άπάντησις του Κυρίου, ή όποία και άποτελεί τό κορύφωμα της σοφίας του και της μωρίας του άφρονος πλουσίου. «Ά δέ ήτοιμάσας τίνι έσαι;»

Τό ζήτημα του πλούτου άποτελεί ένα από τά πιό δισεπίλυτα και άκανθώδη προβλήματα, πού ποτέ δέν έπαψε νά άπασχολεί τούς ανθρώπους όλων των εποχών, πού, παρά τίς θέσεις πού κατά καιρούς διατυπώθηκαν από φιλοσόφους, οικονομολόγους και πολιτικούς, παρά τούς άγώνες και τίς πρακτικές πού εφαρμόστηκαν από επαναστάτες και κυβερνήσεις, δέν έχει ως σήμερα βρει γενικά άποδεκτή λύση. Ο πλούτος

ἐξακολουθεῖ νά χωρίζει τούς ἀνθρώπους. Ὅλοι τόν καταριοῦνται ὡς πηγὴ δεινῶν καὶ ὅλοι τόν ἐπιδιώκουν ὅσο τίποτε ἄλλο.

Πλούσιος καὶ φτωχός εἶναι ὅροι πού πολύ συχνά χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰησοῦς σέ παραβολές καὶ λόγους του, προκειμένου νά σκιαγραφήσει δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες καταστάσεις ζωῆς. Οἱ ὅροι αὐτοὶ δέν περιγράφουν πάντοτε οικονομικές καταστάσεις, ἀλλὰ ἔχουν εὐρύτερο περιεχόμενο. Πλούσιος στήν ΚΔ εἶναι καὶ αὐτός πού στηρίζεται στά ὑλικά ἀγαθά, πού ὀχειρώνεται πίσω ἀπό αὐτά γιά νά αισθανθεῖ ἀσφαλῆς, μέ συνέπεια νά πετρώσει ἡ καρδιά του γιά τόν διπλάνο του. Ὡς ἀγαθά δέν πρέπει νά νοοῦνται τά χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ κάθε τί, πάνω στό ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι στηρίζονται, θεωροῦν ὅτι τούς ἐξασφαλίζει καὶ τελικά τούς καταντοῦν ἀπόλυτα ἐξαρτημένους ἀπό αὐτό. Οἱ γνώσεις, ἡ ἐπιστήμη, τά ἀξιώματα, οἱ τίτλοι, οἱ γνωριμίες, οἱ δεσμοί, τά μέσα καὶ πολλά ἄλλα. Ἔτσι, ὡς πλούσιος θά μπορούσε νά χαρακτηριστεῖ καὶ ὁ οικονομικά φτωχός, πού ἔχει σκοπό τῆς ζωῆς του τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐγώ του, τήν οικονομική του ἐξασφάλιση, ἀδιαφορώντας γιά τό ἄν ὁ ὑπόλοιπος κόσμος χαθεῖ. Ἀνάλογα ὁ ὅρος φτωχός δηλώνει συχνά στήν ΚΔ τόν ἄνθρωπο πού στηρίζει τήν ἐλπίδα του στόν Θεό. Ἄρα ὁ ὅρος πλούσιος, καλύπτει εὐρύτερο φάσμα

ἀνθρώπων ἀπό ὅ,τι ἀρχικά φαντάζεται κανεῖς.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος, παρά τήν πίστη του στόν Θεό, ἐπιμένει νά ἀναζητεῖ ἀσφάλεια σέ ἐπίγεια στηρίγματα, θά ἐπιλέγει δρόμους καὶ πολιτικές πού θά ἐξοντῶνουν ἄλλους ἀνθρώπους. Τό ζητούμενο λοιπόν γιά τόν σύγχρονο χριστιανό εἶναι ἡ συνειδητοποίηση τοῦ πραγματικοῦ νοήματος τῆς χριστιανικῆς του ταυτότητας. Νά ἀφήσει λίγο χῶρο γιά τόν Θεό, νά τόν ἐμπιστευτεῖ λίγο περισσότερο ἀπό ὅσο τόν ἐμπιστευόταν χθές καὶ προχθές, καὶ ὁ Θεός σίγουρα θά ἀνοίξει δρόμους πού ὡς χθές φάνταζαν ἀπίθανοι καὶ ἀδύνατοι.

Τό ἀμείλικτο ἐρώτημα «*ἅ δέ ἠτοίμασας τίνι ἔσται;*» παραμένει ἀναπάντητο, διότι προφανῶς ὁ πλούσιος δέν εἶχε καιρό μετανοίας. Ἡ ἀπάντηση ἐναπόκειται στόν καθένα μας προσωπικά, πού αὐταπατᾶται, ὅπως ὁ πρωταγωνιστής τῆς παραβολῆς, ἀπό τήν Κίρκη τῆς εὐδαιμονίας καὶ τό σύνθημα «*ψυχῆ, ἔχεις πολλά ἀγαθά κείμενα εἰς ἔτη πολλά. Ἄναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου*». Ἡ ἀπάντηση δέν βρίσκεται σέ ὅσα ἔχει κανεῖς, ἀλλὰ σέ αὐτό πού εἶναι, ἡ μᾶλλον σέ αὐτό πού μπορεῖ νά γίνει, ἄν μάθει μέσα στήν Ἐκκλησία πῶς νά ἐνεργεῖ καὶ νά συν-χωρεῖ στήν ἴδια τράπεζα μέ τόν Θεό καὶ τούς ἀδελφούς του, γιὰ αὐριο μέ αὐτόν τόν τρόπο δέν θά γνωρίσει θάνατο, ἀλλὰ θά ζήσει αἰώνια.

Ἡμερολογιακές συμπτώσεις τοῦ Πάσχα Ὁρθόδοξων καὶ Δυτικῶν κατὰ τὴν 3^η χιλιετία

Διονυσίου Ἀνατολικιώτου,
Δρος μουσικολόγου-τυπικολόγου, ἐπιμελητοῦ τῶν Δίπτυχων

ΣΤΑ «ΔΙΠΤΥΧΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δημοσιεύεται κάθε χρόνο πίνακας πασχαλίων, πού δείχνει γιά ὅλα τὰ ἔτη τοῦ 21ου αἰῶνος τὴν ἡμερομηνία τοῦ Πάσχα. Σέ ὠρισμένα ἔτη τοῦ πίνακα ὑπάρχει ἀστερίσκος, καὶ μία σημείωσις μᾶς πληροφορεῖ ὅτι «δι' ἀστερίσκου σημειοῦται πότε συμπίπτει τὸ Ὁρθόδοξον μέ τὸ Ρωμαιοκαθολικόν Πάσχα». Μέχρι τὰ Δίπτυχα τοῦ 2009 ἡ σημείωσις δέν σταματοῦσε ἔως ἐκεῖ ἀλλὰ συνέχιζε· «ἀξίζει νά σημειωθῇ ὅτι, ἂν καὶ κατὰ τόν 21ον αἰῶνα ὑπάρχει σύμπτωση 31 φορές, ὥστόσο μετά τὸ 2099 θά ξανασυμπέσουν μετά 801 ἔτη, ἦτοι τὸ 2900 μ.Χ.».

Ἡ σημείωσις αὐτὴ ἀναδημοσιευόταν κατ' ἔτος στά «Δίπτυχα» ἀπὸ τὸ 2001 μέχρι τὸ 2009. Δέν γνωρίζω ποιὸς τὴν εἶχε συντάξει καὶ πῶς ὑπελόγησε τὴν ἡμερομηνία τοῦ Πάσχα μέχρι τὸ ἔτος 2900, ἀλλ' ἔχω νά παρατηρήσω ὅτι· 1ον) κατὰ τὸ 2900 δέν συμπίπτει τὸ ὀρθόδοξο Πάσχα μέ αὐτὸ τῶν Δυτικῶν, διότι τότε τὸ μὲν ὀρθόδοξο Πάσχα θά ἑορτασθῇ στίς 18/4 (π.ῆ. 29/3), τὸ δέ τῶν Δυτικῶν στίς 11/4· 2ον) δέν εἶναι ἀληθές ὅτι ἐπὶ 800 ἔτη (2100-2899) δέν θά συμπέσουν τὰ δύο Πάσχα.

Οἱ Δυτικοὶ ὑπολογίζουν τὸ Πάσχα τους μέ διαφορετικὸ τρόπο, γι' αὐτὸ συνήθως ἔχουν καὶ ἄλλη ἡμερομηνία ἀπὸ ἐμᾶς.

Ἐορτάζουν τὸ Πάσχα πάντοτε μεταξύ τῶν ἡμερομηνιῶν 22 Μαρτίου – 25 Ἀπριλίου, καὶ ἔτσι θά τὸ ἑορτάζουν καὶ στοὺς ἐπόμενους αἰῶνες. Βέβαια καὶ ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἑορτάζομε τὸ Πάσχα τὶς ἴδιες ἡμερομηνίες 22 Μαρτίου – 25 Ἀπριλίου, ἀλλὰ μέ βάσι τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο (π.ῆ.). Στὸν 20^ο καὶ 21^ο αἰῶνα παλαιὸ καὶ νέο ἡμερολόγιο (ν.ῆ.) διαφέρουν κατὰ 13 ἡμέρες, ἐπομένως ἡ 1η Ἀπριλίου π.ῆ. εἶναι 14 Ἀπριλίου ν.ῆ., τὸ δέ Πάσχα κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον συμπίπτει μεταξύ 4 Ἀπριλίου – 8 Μαΐου. Ἡ διαφορά ὅμως μεταξύ τῶν δύο ἡμερολογίων μέ τὴν πάροδο τῶν αἰῶνων θά αὐξάνεται καὶ θά εἶναι γιὰ τὸν 22^ο αἰῶνα 14 ἡμέρες, γιὰ τὸν 23^ο αἰῶνα 15 ἡμέρες, γιὰ τὸν 24^ο αἰῶνα 16 ἡμέρες, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀναλόγως μεταβάλλονται καὶ τὰ ὄρια συμπτώσεως τοῦ Πάσχα (μόνον μέ τὸ ν.ῆ. φυσικά), δηλαδή κατὰ τὸν 22^ο αἰῶνα θά εἶναι 5 Ἀπριλίου – 9 Μαΐου, κατὰ τὸν 23^ο αἰῶνα 6 Ἀπριλίου – 10 Μαΐου, καὶ λοιπά. Γι' αὐτόν τόν λόγο τὸ 2010 ἑορτάστηκε γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορά τὸ ἐνωρίτερο Πάσχα πού μπορεῖ νά τύχη μέ τὸ ν.ῆ., 4 Ἀπριλίου (22 Μαρτίου π.ῆ.), ὅπως ἔγραφα τότε καὶ σέ σχετικὴ σημείωσι στά Δίπτυχα, τὴν ὁποία ἀξιοποίησαν ἐπιστήμονες καὶ ἐρασιτέχνες ἀστρονόμοι/μαθημα-

τικοί τῆς χώρας, χωρίς ὁμως νά παραπέμψουν καί στό Δίπτυχα 2010. «... Ἀνάλογος περίπτωσης θά τύχη πάλιν τῷ 2105 (Πάσχα 22 Μαρτίου κατά τό παλαιόν), ἀλλά ἐπειδή ἀπό τοῦ 2100 ἡ διαφορά τῶν δύο ἡμερολογίων θά αὐξηθῇ εἰς τάς 14 ἡμέρας, τότε τό Πάσχα καθ' ἡμᾶς θά τύχη 5 Ἀπριλίου».

Κατά ταῦτα ἡ σύμπτωσης τῶν ἡμερομηνιῶν τοῦ Πάσχα Ὁρθοδόξων καί Δυτικῶν εἶναι δυνατή μόνον στό διάστημα πού ἔχουν κοινό, δηλαδή ἀπό 4 ἕως 24 Ἀπριλίου διά τόν 21^ο αἰῶνα, ἀπό 5 ἕως 24 Ἀπριλίου διά τόν 22^ο αἰῶνα, ἀπό 6 ἕως 24 Ἀπριλίου διά τόν 23^ο αἰῶνα, καί οὕτω καθέξῃς. Ἐπομένως μέ τήν πάροδο τῶν αἰῶνων ἐλαττώνονται σταδιακῶς οἱ πιθανότητες συμπτώσεως τῶν ἡμερομηνιῶν τῶν δύο Πάσχα μέχρι πλήρους ἐκμηδενίσεως.

Ἐπειδή ἔγραφα ἀνωτέρω ὅτι δέν εἶναι ἀληθές ὅτι ἐπί 800 ἔτη κατά τό διάστημα 2100-2899 δέν θά συμπέσουν τήν ἴδια ἡμερομηνία τά δύο Πάσχα Ὁρθοδόξων καί Δυτικῶν, δίνω δειγματολειπτικῶς ὠρισμένες τέτοιες χρονολογίες συμπτώσεως.

Χρονολογίες συμπτώσεως Ὁρθοδόξου Πάσχα καί Δυτικῶν

22ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 14 ἡμέρες)

2102 – 9/4	2132 – 6/4
2105 – 5/4	2153 – 15/4
2109 – 21/4	2180 – 16/4
2112 – 17/4	2197 – 9/4
2126 – 14/4	2200 – 6/4

23ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 15 ἡμέρες)

2204 – 22/4	2251 – 13/4
2221 – 15/4	2261 – 21/4

24ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 16 ἡμέρες)

2316 – 16/4	2370 – 19/4
2346 – 14/4	2400 – 16/4

25ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 16 ἡμέρες)

2403 – 13/4	2474 – 8/4
2444 – 10/4	2498 – 13/4

26ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 17 ἡμέρες)

2522 – 19/4	2569 – 9/4	2593 – 14/4
-------------	------------	-------------

27ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 18 ἡμέρες)

2603 – 24/4	2637 – 9/4	2671 – 23/4
-------------	------------	-------------

28ος καί 29ος αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 19 ἡμέρες) καί 30ός αἰῶνας (διαφορά π.ῆ. καί ν.ῆ. 20 ἡμέρες) 0

Ἀπό τό ἔτος 2701 καί ἐξῆς δέν διεπίστωσα χρονολογία συμπτώσεως τῶν δύο Πάσχα: μόνον ὅτι σέ πολλά ἔτη ὑπάρχει μεταξύ τῶν δύο ἐορτῶν μία ἐβδομάδα διαφορά, ἤτοι

2701 – ὀρθ. Πάσχα 28/4 – δυτικῶν Πάσχα 21/4

2772 – ὀρθ. Πάσχα 23/4 – δυτικῶν Πάσχα 16/4

2810 – ὀρθ. Πάσχα 18/4 – δυτικῶν Πάσχα 11/4

2856 – ὀρθ. Πάσχα 23/4 – δυτικῶν Πάσχα 16/4

2900 – ὀρθ. Πάσχα 18/4 – δυτικῶν Πάσχα 11/4

2934 – ὀρθ. Πάσχα 17/4 – δυτικῶν Πάσχα 10/4

3000 – ὀρθ. Πάσχα 20/4 – δυτικῶν Πάσχα 13/4

Διατηρῶ βεβαίως κάποια ἐπιφύλαξι γιά τό ἐνδεχόμενον σφάλματος, ἀφοῦ, ὅπως

προείπα, ή έρευνά μου είναι δειγματοληπτική και όχι έξαντλητική. Πάντως φαίνεται ότι κατά τό διάστημα 2101-2700 τό όρθόδοξο Πάσχα συμπίπτει πολλές φορές τήν ίδια ήμερομηνία μέ τό Πάσχα τών Δυτικών, ένώ από τοῦ 2701 ή σύμπτωσης αυτή γίνεται σπανιώτατη, άν όχι άνύπαρκτη. Άλλά τότε πώς στήν έξεταζόμενη σημείωσι είχε γραφή ότι δέν υπάρχει σύμπτωσης εκεί πού υπάρχει και ότι συμπίπτουν τά δύο Πάσχα εκεί πού δέν συμπίπτουν; Προφανώς υπήρξε έσφαλμένος ύπολογισμός.

Τό 2900 τό όρθόδοξο Πάσχα κατά τό π.ή. θά τύχη 29 Μαρτίου π.ή. ή 18 Άπριλίου ν.ή., επειδή ή διαφορά τών δύο ήμερολογίων εκείνο τό έτος θά αύξηθῆ στίς 20 ήμέρες. Άν όμως ύπολογίση κανείς έσφαλμένως τήν διαφορά τους όχι στίς 20 αλλά στίς 13 ήμέρες, θά νομίση ότι τό Πά-

σχα μέ τό ν.ή. θά είναι στίς 11 Άπριλίου, δηλαδή τήν ίδια ήμέρα μέ αυτό τών Δυτικών. Αυτό ακριβώς έπαθε και ό άγνωστος συντάκτης τῆς έξεταζομένης σημείωσης. Έχοντας προφανώς ένώπιόν του πασχάλιο πίνακα πολλών αιώνων βάσει τοῦ παλαιού ήμερολογίου και συνηθισμένος από τόν 20ό και 21ο αιώνα μέ τήν διαφορά τών 13 ήμερών μεταξύ τών δύο ήμερολογίων, έσυνέχισε νά ύπολογίζη για τό έτος 2100 και όλα τά έπόμενα τήν ήμερομηνία τοῦ Πάσχα κατά τό ν.ή. προσθέτοντας 13 ήμέρες, λησμονώντας ότι ανά αιώνα περίπου ή διαφορά αύξάνεται κατά μία ήμέρα.

Κατόπιν τών άνωτέρω διαπιστώσεων έλήφθη μέριμνα για τήν διαγραφή τῆς έσφαλμένης σημείωσης από τά «Δίπτυχα» τοῦ έτους 2010 και έξῆς.

Ὑπῆρξαν χριστιανικά ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντινουπόλεως;

Σταύρου Γ. Γουλούλη,
Δρος βυζαντινῆς τέχνης

Η ΙΔΡΥΣΗ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχε ἤδη βυθισθεῖ στήν ἀχλύ τοῦ θρύλου στη Μέση βυζαντινὴ περίοδο. Τὰ σχετικά στοιχεία πού σώθηκαν, λίγα γιὰ τό μέγεθος τέτοιας πόλεως, ἐκ πρώτης ὄψεως δείχνοντας κατάλοιπα τελετουργικῶν ἢ καί νεοπλατωνικῶν παραστάσεων, δέν προσδιορίζουν τή σημασία τῆς ἡμέρας τῶν ἐγκαίνιων. Πάντως δέν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἐφαρμόσθηκε τό τυπικό ἰδρύσεως μιᾶς ρωμαϊκῆς πόλεως, σέ δύο φάσεις, ἡ καθιέρωση τοῦ τόπου (consecratio) καί τὰ ἐγκαίνια (dedicatio). Ἡ πρώτη τελετή (ἄνοιγμα μούνδου/ταφικοῦ λάκκου προσφορῶν καί καθορισμός κύκλου ὁρίων/limitatio) ἔγινε στίς 8 Νοεμβρίου 324, ἀμέσως μετά τή νίκη τοῦ Κωνσταντίνου ἐπὶ τοῦ Λικινίου, καί ἡ δευτέρα στίς 11 Μαΐου 330¹.

Ὁ G. Dagron δέχεται ὅτι ἡ 11 Μαΐου σχετίζεται μέ γιορτὴ τῆς ἀνθήσεως, πιθανόν ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης Λυδός (De mensibus, IV, 50) ἀναφέρει ὅτι τό μυστικό ὄνομα τῆς πόλεως «Ἀνθοῦσα» ἀνακαλεῖ τὰ ἀθηναϊκά Ἀνθεστήρια, μία ταφικὴ γιορτὴ τῆς Ἀνοιξέως. «Ἀνθοῦσα» λεγόταν καί ἡ στήλη στήν κεντρικὴ ἀγορά (φόρο) τῆς νέας πόλεως πού εἶχε στήν κορυφὴ τόν Κωνσταντίνον ἀκτινοβολεῖ σάν ἥλιος (Ἰωάννης Μαλάλας, Χρονογραφία, 63) καί πού ἦταν ἡ πιὸ ὑψηλὴ πού εἶχε ἀνεγερθεῖ ὡς τότε.

Ἀντίθετα ὁ T.D. Barnes θέλει τόν Κωνσταντίνον νά τιμᾷ τόν τοπικὸ μάρτυ-

ρα Μώκιο τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη τιμᾶται στίς 11 Μαΐου². Τί ἦταν ὅμως ἓνας τοπικός μάρτυρας γιὰ μία οἰκουμενικὴ πρωτεύουσα, σέ ἓνα κράτος ὅπου οἱ Χριστιανοὶ ἦταν ἀκόμη μειοψηφία;

Σύμφωνα ὅμως μέ τό παλαιὸ ρωμαϊκὸ ἡμερολόγιο, ἡ 11^η Μαΐου ἦταν ἀφιερωμένη σέ ταφικὴ γιορτὴ, τὰ Lemuria/Λεμούρια, ἀπὸ τοὺς Lemures (=εἶδωλα), τὰ πνεύματα τῶν προγόνων (9, 11 καί 13 Μαΐου), ὅμοια μέ τὰ ἀθηναϊκά Ἀνθεστήρια πού ἀναφέρει ὁ Λυδός. Ὑπερίσχυσε τελικὰ ὁ συνδυασμὸς ἐγκαίνιων καί γιορτῆς τῶν ψυχῶν, ἡ ὁποία ὀρίζει πάντα μία ἐποχικὴ πρωτοχρονιά. Παρόμοια σημασία ἔχει καί ἡ καθιέρωση (consecratio) τῆς νέας πόλεως: ἡ 8^η Νοεμβρίου εἶναι ἡ ταφικὴ γιορτὴ Mundus Patet, «Ὁ Κάτω Κόσμος ἀνοίγει».

Ἡ πόλη τοῦ Κωνσταντίνου, Νέα Ρώμη ὅπως ὀνομάσθηκε στή συνέχεια, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν (συμβολικὴ) παρουσία σέ μῆνα Μάιο τῶν Ρωμαίων προγόνων/maiorum, τῶν ὁποίων τό ἦθος, τό mos maiorum, εἶχε δημιουργήσει τὴν ἰσχύ τῆς Ρώμης. Ἔτσι θά ὑπῆρχε φυσιολογικὴ συνέχεια τῆς παλαιᾶς Ρώμης στή νέα πόλη. Ἰδρυτικὲς τελετές ὅπως ἡ λαμπαδηφορία τῶν λευκοντυμένων πολιτῶν στήν Ἀνθοῦσα στήλη τοῦ Κωνσταντίνου στὸν Φόρο τῆς πόλεως ἢ ἡ πομπὴ στὸν Ἰππόδρομο (Ἰωάννης Μαλάλας, 63) καί οἱ ὁποῖες ἐπαναλαμβάνονταν κάθε χρόνο στίς 11 Μαΐου, ἦταν καθαρὰ κοσμικῆς.

Ὁ Κωνσταντῖνος θά ἐγκωμίασε τήν ἡμέρα τῶν προγόνων, παρόλο πού ὅπως λέγει μία ἀρκετά μεταγενέστερη ἱστορία [Παραστάσεις Σύντομοι Χρονικά, 55-56], ἐμφανίσθηκε ἕνας φιλόσοφος ὀνόματι Κανονάρις πού τοῦ ἀντιμίλησε: «Υπερ τῶν προγόνων μή φρόνει, ὁ τῶν προγόνων καθαιρέτης». Σέ τί ἔγκριται ἡ διαφωνία τους γιά τοὺς προγόνους; Πῶς τοὺς ἐννοοῦσε ὁ καθέννας;

Πράγματι ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας [Εἰς τόν βίον Κωνσταντίνου III, 48] ἀναφέρει λίγα χρόνια μετά τά γεγονότα ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος «τὴν αὐτοῦ πόλιν τῶν μαρτύρων καθιέρου θεῶν». Τίμησε ὅλους τοὺς Μάρτυρες κι ὄχι μόνο τόν ἅγιο Μώκιο τοῦ Βυζαντίου. (Συνολικά ἀνήγειρε ἐδῶ τά Μαρτύρια τῶν ἁγίων Μωκίου, Ἀκακίου, Ἀγαθονίκου, Μηνᾶ, Προκοπίου καί Αἰμιλιανοῦ).

Ὁ πρῶτος Χριστιανὸς αὐτοκράτορας, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπέδιδε ἰδιαίτερη τιμὴ στοὺς μάρτυρες, ἐπειδὴ ἤθελε μέ αὐτοὺς νά δώσει νέα πρότυπα, στή συνέχεια τῶν Ρωμαίων *maiorum*. Τώρα ἐδῶ φαίνεται ὅτι τιμᾶ αὐτοὺς πού θανάτωνε ἡ παλαιὰ Ρώμη μέ τὴν πολιτικὴ της στή λήξη μιᾶς δραματικῆς περιόδου, στά ἐγκαίνια τῆς νέας (καί χριστιανικῆς) πρωτεύουσας. Θά ἦταν σαν νά πλαισιώσαν οἱ ψυχές τῶν μαρτύρων, ὅπως οἱ ἄλλοι *Lemures*, ὄχι ἀπλῶς μία νεοῖδρυτη πρωτεύουσα ἀλλὰ μία πόλη τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ, οἱ ὅποιοι τότε ἦταν σχεδόν ταυτισμένοι μέ τοὺς μάρτυρες.

Ἡ πληροφορία τοῦ Εὐσεβίου ἔρχεται κοντά στήν κωνσταντινεία λογική, ἀφοῦ ὁ ναὸς τοῦ Σωτῆρος στό Λατερανό τῆς

Ρώμης, ὁ πρῶτος καθεδρικός ναὸς Urbis et Orbis, ἐγκαινιάσθηκε στίς 8/9 Νοεμβρίου 318 (*Liber Pontificalis*, 1,172), δηλαδή στήν προαναφερθεῖσα ταφικὴ γιορτὴ *Mundus Patet*. Ἀνάλογη χριστιανικὴ θεώρηση τῶν Λεμουρίων (τῆς 13^{ης} Μαΐου) συνέβη τό 609 στά ἐγκαίνια τοῦ Πανθέου τῆς Ρώμης ὡς χριστιανικοῦ ναοῦ *virginis Mariae et omnium Martyrum*³. Ἐν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν ὅτι αὐτό ἔγινε μέ διαταγή τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Φωκᾶ, εἶναι ἐμφανές ὅτι μιμεῖται ἕνα ἰσχυρὸ πρότυπο, ὅπως ἄξιζε γιά τὴν παλαιὰ Ρώμη.

Σέ μεταγενέστερη ἐποχὴ μέχρι καί τόν 10^ο αἰ. στή μονὴ τοῦ ἁγίου μάρτυρα τῆς 11^{ης} Μαΐου Μωκίου, ἐορταζόταν ἡ Μεσοπεντηκοστή! Ἀποτελοῦσε ἡ γιορτὴ αὐτὴ κατάλοιπο τῶν χριστιανικῶν ἐγκαίνιων τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Πάντως τό 330 (Πάσχα: 19 Απριλίου) ἡ μέση τοῦ Πεντηκοσταρίου συνέπιπτε μέ τίς 13 Μαΐου, 3^η ἡμέρα τῶν Λεμουρίων. Μήπως αὐτὴ εἶναι ἡ ἡμέρα πού γυρεύουμε;

Ἡ θεώρηση μιᾶς χριστιανικῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τίς ἡμέρες τῶν ἐγκαίνιων, τὴ φέρει νά ταυτίζεται μέ τὴν πόλη τοῦ Θεοῦ, τὴν πρώτη (ἀρχέτυπη ἐβραϊκὴ) καί ταυτόχρονα τελευταία, τῶν Ἑσχάτων, τὴν (Καινὴ) Ἱερουσαλὴμ, ἡ ὁποία ἰδρύεται μέ τὴν τελικὴ Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν (Ἀποκάλυψη, 21-22), ὅταν οἱ ψυχές τῶν ἁγίων ἔρχονται νά πλαισιώσουν τὴν αἰώνια βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γίνεται ἔτσι ἡ πρωτεύουσα στο κέντρο τῆς Οἰκουμένης μία ἐνδιάμεση πόλη, στό «μέσον» τοῦ χριστιανικοῦ αἰῶνα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. G. DAGRON, *La naissance d' une capitale. Constantinople et ses institutions de 330 à 451*, Paris 1974.
2. T.D. BARNES, *Constantine and Eusebius*, Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1981, 222.
3. TH. KLAUSER, Rom und das Kult der Gottesmutter Maria, *JAC* 15 (1972), 120-135.

Νεοσατανισμός και ναζιστική ιδεολογία*

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργόπουλου
Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

ΗΝΑΖΙΣΤΙΚΗ ιδεολογία υπῆρξε από τις πλέον ἐγκληματικές και ειδεχθείς ιδεολογίες που γνώρισε ή παγκόσμια ιστορία. Τόν ἴδιο ὅμως ἐγκληματικό και ἀπαίσιιο χαρακτήρα ἔχει και ὁ νεοσατανισμός που ἀποτελεῖ τήν πλέον φρικτή, ἀποκρουστική και ἐπικίνδυνη ἔκφραση καταστροφικῆς λατρείας (destructive cults). Εἶναι ἐπίσης γνωστή στήν ἔρευνα ή σχέση του Χίτλερ και ἄλλων στελεχῶν του Ναζιστικοῦ καθεστώτος μέ διάφορους ἀποκρυφιστικούς χώρους και πρακτικές. Δυστυχῶς ή ἴδια σχέση μεταλλαγμένη συνεχίζεται και μετά τό τέλος του ἐγκληματικοῦ και αἱμοσταγοῦς ναζιστικοῦ μορφώματος ὡς τίς ἡμέρες μας, καθώς πολλά στοιχεῖα τῆς ναζιστικῆς ὑποκουλτούρας ἔχουν υἱοθετηθεῖ ἀπό διάφορες νεοσατανιστικές ὀργανώσεις. Στήν ιστορική ἀφετηρία τους οἱ διάφορες νεοναζιστικές ὀργανώσεις δανείστηκαν ὑλικό ἀπό ἀποκρυφιστικούς χώρους και παρήγαγαν φανταστικά ἔργα και λαϊκά διηγήματα συνδεδεμένα μέ τήν ναζιστική ὑποκουλτούρα. Στή συνέχεια, διάφορες νεοσατανιστικές ὀργανώσεις,

πού ὅπως και ἄλλες ἀκραῖες ἀποκρυφιστικές κινήσεις ἀρέσκονται νά ἀποκαλοῦνται ὡς «*Τάγματα*» ή «*Ναοί*», ἀντλησαν ὑλικό και ἐμπνεύστηκαν ἀπό τή ναζιστική ιδεολογία.

Ὁ Anton Szandor Lavey (1930-1997), ὁ ἰδρυτής τῆς λεγόμενης «*Ἐκκλησίας τοῦ Σατανᾶ*» (*Church of Satan*), υπῆρξε ὁ πρῶτος που κατά τρόπο ἀπροκάλυπτο ἐμπνεύστηκε ἀπό τή ναζιστική ὑποκουλτούρα και υἱοθέτησε τελετουργικό για τήν ὀργάνωσή του προερχόμενο ἀπό ναζιστικές πηγές. Ἡ πρακτική του δανεισμοῦ ναζιστικῶν συμβόλων, ιδεῶν και τελετουργικοῦ θά εἰσαχθεῖ γρήγορα και σέ ἄλλες σατανιστικές ὀργανώσεις. Τή δεκαετία του 1970 θά ἀκολουθήσει τήν ἴδια πρακτική ὁ Michael Aquino, ὁ ἰδρυτής τῆς σατανιστικῆς ὀργάνωσης «*Temple of Set*», ἐνῶ τήν ἴδια περίοδο θά χρησιμοποιήσει ὑλικό ἀπό τήν ναζιστική ὑποκουλτούρα για τό δικό της τελετουργικό ή σατανιστική ὀργάνωση «*Order of the Trapezoid*». Τήν ἴδια πρακτική, στά τέλη τῆς δεκαετίας του 1970, θά ἐφαρμόσει και στήν Ἀγγλία ή νεοσατα-

* Σημείωση: Για τή σύνταξη του παρόντος ἀρθρου βασιστήκαμε στά κάτωθι: α) Guido und Michael Grandt, *Schwarzbuch Satanismus*, 1996, β) A. Ottens – R. Myer, *Satanism: Rumor, Reality, and Controversy*, 1998, γ) J.M. Greer, *The Element Encyclopedia of Secret Societies*, 2006.

νιστική κίνηση «*Order of Nine Angles*» πού έχει στενή σχέση με τό βρετανικό νεοναζιστικό χώρο.

Στίς δύο τελευταίες δεκαετίες τοῦ 20^{ου} αἰ. πάνω ἀπό 12 ἀποκρυφιστικές ὀργανώσεις θά χρησιμοποιοῦν ναζιστικό συμβολισμό καί μεθόδους προπαγάνδας. Μεγάλος ἀριθμός τέτοιων κινήσεων θά συνεργάζεται καί θά συστεγάζεται ὑπό τή διεθνή νεοναζιστική – σατανιστική ὀργάνωση ὀμπρέλλα «*Λευκό Τάγμα τῆς Θούλης*» (*White Order of Thule*), ἡ ὁποία ιδρύθηκε τό 1994 ἀπό τόν Kerry Bolton (ψευδώνυμο: Faustus Scorpis), πού ὑπῆρξε γιά ἕνα χρονικό διάστημα ἡγέτης τοῦ ἀκροδεξιῦ κόμματος τῆς Ν. Ζηλανδίας, ἀπό τήν ὁποία παραιτήθηκε τή δεκαετία τοῦ 1980 γιά νά ἀσχοληθεῖ πύ συστηματικά μέ τόν ἀποκρυφισμό καί μάλιστα μέ τήν πλέον φρικτή καί ἀκραία μορφή του, τόν νεοσατανισμό. Ἀποτέλεσμα ἡ δημιουργία τό 1992 τῆς νεοναζιστικῆς σατανιστικῆς ὀργάνωσης «*Order of the Left Hand*», πού μετονομάστηκε τό 1994 σέ «*Ordo Sinistra Vivendi*».

Τήν ἴδια χρονιά ὁ Κ. Bolton σέ συνεργασία μέ πολλούς ἐκπροσώπους τοῦ νεοναζιστικοῦ σατανισμοῦ ἀπό διάφορες χώρες τῆς ὑψηλίου θά ιδρύσουν τή διεθνή νεοναζιστική – σατανιστική ὀργάνωση «*Black Order*» (*Μαῦρο Τάγμα*), ἡ ὁ-

ποία τό 1997 θά υἱοθετήσῃ τή σημερινή ὀνομασία τῆς «*Λευκό Τάγμα τῆς Θούλης*» γιά νά διακριθεῖ ἀπό μία ἄλλη ρατσιστική ὀργάνωση στίς Η.Π.Α. πού θά φέρῃ τήν ἴδια ὀνομασία. Δέν εἶναι τυχαῖο τό ὅτι ἡ ὀνομασία «*Λευκό Τάγμα τῆς Θούλης*» παραπέμπει εὐθέως στήν ἀνάλογη γερμανική ρατσιστική καί ἀποκρυφιστική ὀργάνωση τοῦ μεσοπολέμου, μέ τήν ὁποία εἶχαν συσχετιστεῖ πολλά στελέχη τοῦ ναζιστικοῦ χώρου. Τό 1997 ἡ ἐπίσημη ἔδρα τῆς ἐν λόγω νεοσατανιστικῆς ναζιστικῆς ὀργάνωσης μεταφέρθηκε στό Richmond τῆς Virginia τῶν Η.Π.Α. Πρόκειται οὐσιαστικά γιά διεθνές δίκτυο νεοναζι σατανιστῶν πού δραστηριοποιεῖται στή Μ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ἰταλία, Σουηδία, Φιλανδία, Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Η.Π.Α.

Ναζιστικά στοιχεῖα συναντῶνται σήμερα σέ περιοδικά, διαδικτυακούς τόπους, μικροῦς ἐκδοτικούς οἴκους, περιθωριακά συγκροτήματα μουσικῆς τοῦ σατανιστικοῦ χώρου, πού ἀποτελοῦν τήν πλέον φανερό ἀπόδειξη γιά τό πῶς ἡ ἐγκληματική ναζιστική ἰδεολογία εἶναι παρούσα καί ἔχει μπολιάσει τήν πλέον ἀκραία καί σκοτεινή, σύγχρονη καταστροφική λατρεία πού εἶναι ὁ νεοσατανισμός.

Τά άλλα γενέθλια...

(Ἡ, ἀτενίζοντας τὴν 34^η ἐπέτειο τῆς εἰσόδου στὸν Κλήρο)Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανού,
Ἐφημ. Ἱ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ἱ. Μ. Χαλκίδος*Μητροπολίτου Χαλκίδος κυροῦ Χρυσοστόμου (Βέργη), υἱό μνημόσυνο.*

Κάθε φορά πού ἀνατέλλει ἡ 18^η Νοεμβρίου, μιὰ περίεργη νοσταλγία κι ἓνα σφιξιμο ἀνεβαίνουν ἀπό τά βαθύτερα τά θεμέλια τοῦ εἶναι καί συλλαβίζουν, μαζί μέ τά ὅσα εὐχετήρια, περιουσίες καί ὀριακές. Αὐτές τῆς χειροτονίας σου καί τῶν πρώτων σου βηματισμῶν στό Χορό καί τό Χῶρο τῆς Ἱερωσύνης. Στιγμές πού σήμερα, ἐπετειακά, τίς τιμᾶς ὡς ἄλλα γενέθλια, πού μνημειώνουν ἓνα καί μόνο γεγονός: τοῦ εἰσοδικοῦ στήν Ἱερωσύνη. Κι ἀσφαλῶς δέν εἶναι λίγο αὐτό.

Ἄν ἡ νοσταλγία, τοῦτες τίς στιγμές κλωθογυρίζει μέσα σου μέ ρυθμούς καί ἤχους παλιούς, ὡστόσο γνῶριμους, αὐτό γίνεται, ἐπειδὴ τά πρόσωπα καί τά γεγονότα πού τά σφράγισαν, φίλοι, γνωστοί, ἐπίτροποι, ἱεροψάλτες, ἱερόπαιδες, ἀλλά καί συλλειτουργοί, ὁ Ἐπίσκοπος πού σοῦ φίλεψε τό μέγιστο αὐτό διακόνημα, συνυπάρχουν. Πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔχουν ἀναχωρήσει γιά τή Χώρα τῶν Ζώντων. Τοῦτες τίς ὥρες τοὺς ἀναθυμᾶσαι μέ εὐγνωμοσύνη καί μέσ' ἀπ' τό σύθαμπο, πού οἱ φωτεινές αὐτές στιγμές ἐμφανίζουν, τοὺς ἀνακαλεῖς. Νά συμπορευτεῖτε, ὅπως κάποτε, σέ πανηγύρεις, ἑορτές, προσπάθειες εὐπρεπισμοῦ τοῦ ναοῦ. Τοῦτο εἶναι ἀδύνατο. Καταθέτεις μόνο, ἀνάβοντας κερὶ γιά τίς ὥραϊες τοὺς ψυχές, τόν ἰκέσιο λόγο σου, νά εἶναι ἀναπαυμένοι πάντοτε.

Ὡστόσο στήν ψυχὴ ἀνεβαίνει καί κεῖνο τό παράξενο σφιξιμο, πού σχετίζεται μέ τὴν ἀνείπωτη πίκρα πού σέ κατέχει, καθῶς συνειδητοποιεῖς, ἀφοῦ ἡ μέρα αὐτὴ σέ προτρέπει –ὅπως ἡ ἀρχιχρονιά– σέ προσπάθεια ἀπολογισμοῦ. Νά παρατηρήσεις μέ προσοχὴ τά λάθη καί τίς ἀτέλειές σου ὡς ποιμένα καί πατέρα μιᾶς κοινότητας πιστῶν. Στό βάθος τῶν τριανταδύο χρόνων βλέπεις πολλά καί ποικίλα λάθη, πού ἄφησαν κενά στή διακονία σου. Καί τό συνειδητοποιεῖς πασχίζοντας νά φανεῖς τώρα πιό χρήσιμος, χωρὶς πολλές παραλείψεις. Φυσικά ἀναθέτεις ὅλα τοῦτα στό ἀμέτρητο ἔλεός Του, τό μόνο πού ὑπολογίζεις.

Τά χρόνια πού πέρασαν εἶναι πολλά. Τά χαρακτηρίζει ὁ ἐνθουσιασμός καί ἡ νεότητα. Τώρα, λοιπόν, πού πέρασαν ὅλα αὐτά καί ἡ ἐμπειρία μαζί μέ τή σιωπὴ σέ συντροφεύουν στό τρίτο σκαλοπάτι τῆς τέταρτης δεκαετίας πού ἀρχισες νά περπατᾶς, ἓνα πρᾶγμα κρατᾶς ὡς βακτηρία καί ἐλπιδόφεγγο φῶς. Τόν ὑπέροκαλλο καί σημαδιακό στίχο: «Βοηθός καί σκεπαστής, ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν, οὗτος μου Θεός καί δοξάσω Αὐτόν...». Δοξάσω Αὐτόν, ὅσο τά μάτια ἀπομένουν ἀνοιχτά κι ἡ καρδιά συνειδητοποιεῖ τὴν ἀναξιοσύνη τοῦ εἶναι σου. Ἄμην.

Ἀξιότιμε
κύριε Διευθυντά,

σπουδαῖο καί συγκλονιστικό συνάμα γεγονός μέ πολλές παραμέτρους ἀξιοποίησης του γιά τήν ἀνάταση, τήν ἀνόρθωση, τήν ἀναθάρρηση καί τήν ἀναζωογόνηση τῆς ἐλπίδας στό Λαό ἀποτελεῖ ἡ ἐπιστροφή, στίς 26.9.2013, τῆς Ἀγίας Νεομάρτυρος Ἀκυλίνας, ὕστερα ἀπό 249 χρόνια, ἀπό τήν Ὅσσα τοῦ Λαγκαδά, ὅπου βρέθηκαν τά λείψανά της, στή γενέτειρά της στό Ζαγκλιβέρι, ὅπου, σέ ἡλικία μόλις 18 ἐτῶν, μαρτύρησε γιά τό Χριστό, στίς 27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1764.

Πρόκειται γιά ἕνα ἀλλιώτικο γεγονός ἀπό ὅσα ἡ καθημερινή, ζοφερή καί ἐγκληματική πραγματικότητα, μᾶς ἔχει συνηθίσει νά βλέπουμε καί νά ἀκοῦμε στά ΜΜΕ καί πού δυστυχῶς δέν πέρασε» (δέν ἔγινε ἀντιληπτό; ἔγινε καί δέν ἀξιολογήθηκε σωστά; ὑποβαθμίστηκε ἡ ποιότητα καί ἡ δυναμική του στή νέα γενιά;) καθόλου ὡς εἶδηση στά ψιλὰ τῶν τηλε-ἐκπομπῶν, κεντρικῶν καί περιφερειακῶν καναλιῶν, πολύ περισσότερο ὡς συζήτηση σέ πάνελ μέ τίς ἀνάλογες παραμέτρους.

Ὁ τρόπος τῆς εὑρεσης τῶν λειψάνων της, ὅπως καταλεπτῶς περιγράφεται στό βιβλίο «Χρονικόν τῆς εὑρέσεως τῶν ἱερῶν λειψάνων τῆς Ἀγίας Ἐνδόξου Νεομάρτυρος Ἀκυλίνης - Ἀγγελίνης τῆς ἐκ

Ζαγκλιβερίου καταγομένης» τοῦ Μητροπολίτου Λαγκαδά, Λητής καί Ρεντίνης Ἰωάννου, ἔκδοση: Ἰ. Ν. Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν. Ὅσσα-Λαγκαδά 2012, δέν μπορεῖ νά ἀφήσει ἀσυγκίνητο καί ἀδιάφορο τόν ἀναγνώστη, πού ἂν τό ἐνδιαφέρον του συνοδευτεῖ μέ ἐπίσκεψη στήν Ὅσσα, ὅπου θά ἀκούσει τή ζωντανή ἀφήγηση ἀπό τούς πατέρες, π. Ἰωάννη Ἀρσενιάδη καί π. Θωμᾶ Φαρδῆ, αὐτοπτῶν μαρτύρων στήν ὅλη διαδικασία τῆς εὑρεσης τῶν λειψάνων τῆς Ἀγίας Ἀκυλίνας, θά διαπιστώσει τήν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ σέ ὅλα τά ἀνθρώπινα δρώμενα: ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, τόν Παπᾶ, τόν Μοναχό, τίς δύο γυναῖκες, τούς ἰατροδικαστές, τούς ἱστορικούς, τούς ἐρευνητές, τό Λαό πού αὐθόρμητα καί βαθείᾳ συγκινημένος ἀγκάλιασε τό γεγονός καί τό πρόσωπο τῆς Νεομάρτυρος Ἀγίας Ἀκυλίνας ἀπό τό Ζαγκλιβέρι.

Σέ ὅλα, βῆμα τό βῆμα, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, πού ἀποκαλύπτει τόν τόπο καί δείχνει τόν τρόπο μεταφορᾶς τοῦ νεκροῦ σώματος τῆς Μάρτυρος ἀπό τό μουσουλμανικό νεκροταφεῖο τοῦ Ζαγκλιβερίου, μεταφερόμενο μέσα σέ κοφίνια φορτωμένα σέ ζῶο ἀπό τρεῖς νέους τοῦ Ζαγκλιβερίου, μία πανσέληνο νύχτα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1764, μέ ἄκρα μυστικότητα «διά τόν φόβον» τῶν Ὀθωμανῶν σέ ἄγνωστο μέχρι τό Φεβρουάριο τοῦ 2008 τόπο, στόν βακούφικο Ναό τῶν Ταξιαρχῶν τῆς ὀρεινῆς Ὅσ-

σας, ὅπως ἀποκάλυψε ὁ Θεός καί ἐπιβεβαίωσε ἡ ἐπιστημονική ἔρευνα, ὅπου καί τό ἔθαψαν σέ ἐμβρυακή στάση μέ σπυρδὴ γιὰ νά μὴ γίνουν ἀντιληπτοὶ καί κράτησαν, οἱ τρεῖς νέοι, μυστική τὴν τολμηρὴ καί ἀξιέπαινη πράξη τους.

Πρόκειται γιὰ γεγονότα, πού δέν ἐξαντλοῦνται σέ μεμονωμένα ἄτομα οὔτε σέ μία συγκεκριμένη τάξη, οὔτε σέ μία περασμένη ἐποχή, ἀλλὰ πού ἀφοροῦν σέ ὀλόκληρη τὴν κοινωνία καί τὴν ἱστορία, τὴ συνέχουν, τὴν ἐνοποιοῦν καί τὴ νοηματίζουν γιὰ τὸν σχεδιασμό τῆς πορείας της στό μέλλον της.

Ἐπισκεφτήκαμε, δύο φορές ἑκατόν περίπου ἄνθρωποι, τό φθινόπωρο τοῦ 2012 ἀπό τόν Ἰ. Ν. Ἀγ. Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ Βελβεντοῦ στήν Ὀσσα τοῦ Λαγκαδᾶ, τίς δύο Νεομάρτυρες Κυράνα καί Ἀκυλίνα καί παραμένει ἀνεξίτηλο τό ἄγγιγμα ἀπό τὴ μορφὴ τῶν Νεομαρτύρων κοριτσιῶν καί τὴν ἐπαφή μέ τὰ λείψανά τους. σέ συνάφεια μέ τό γεγονός τῆς ἄθλησής τους.

Ἀξιέπαινη ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἰ. Μ. Λαγκαδᾶ γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς Ἀγίας στή γενέτειρά της στό Ζαγκλιβέρι, ὅπως καί ἡ συνεργασία τῶν δύο Μητροπόλεων Λαγκαδᾶ καί Ἱερισσοῦ γιὰ τὸν τρόπο αὐτῆς τῆς μεταφορᾶς-ἐπιστροφῆς, πού ἔγινε ἀκριβῶς μέ τὸν ἴδιο τρόπο, ὅπως καί ἡ πρώτη μεταφορὰ τό 1764. Τώρα ὡς ἔκρηξη χαρᾶς, μέσα στήν ὁποία συνυπάρχουν γιορτινά ἐχθροὶ καί φίλοι. Καί ἔτσι, 249 χρόνια μετά, στίς 26 Σεπτεμβρίου τοῦ 2013, φορτωμένα καί πάλι στά ζῶα μέσα σέ κοφίνια τὰ ἱερά

λείψανα τῆς Ἀγίας μέ ἔφιππους νέους μεταφέρθηκαν ἀπό τὴν Ὀσσα, διατρέχοντας τό ἴδιο παλιό μονοπάτι, στό Ζαγκλιβέρι, ὅπου ὁ Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ Ἰωάννης κρατώντας τό ζῶο ἀπό τό καπίστρι παραδίδει στόν οἰκοδεσπότη Μητροπολίτη Ἱερισσοῦ Θεόκλητο τὰ κοφίνια μέ τὰ ἱερά λείψανα τῆς Νεομάρτυρος μέ τὴν παρουσία χιλιάδων Λαοῦ ἀπό τὴν εὐρεῖα περιοχὴ, πού πλημμύρισαν τοὺς δρόμους γιὰ νά ὑποδεχτοῦν μέ αἰσθήματα σεβασμοῦ, κατάνυξης καί ἀγάπης τὴ συμπατριώτισσά τους τὴ Νεομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Ἀκυλίνα. Μία εἰκόνα γιορτῆς, συγκίνησης καί ἀναθάρρησης τοῦ Λαοῦ μέ βαθύ συμβολισμό καί μέ πολλές ἀναγνώσεις.

Ἡ συνεργασία τῶν Μητροπόλεων Λαγκαδᾶ καί Ἱερισσοῦ ἀφήνει θετικό στίγμα καί προ(σ)καλεῖ στόν προβληματισμό ὅλους γιὰ τὴ σημασία (καί τὴν εἰσαγωγὴ κυρίως στό χῶρο τῆς Παιδείας) τῆς συνεργασίας, πού μόνο βλαπτική δέν εἶναι, σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα συλλογικότητας καί πού ἔχει τὴ δυνατότητα, μέ τὴν ἀποβολὴ τῆς ἔπαρσης, τῆς μισαλλοδοξίας καί τῆς ἀλαζονείας (ὄσων, πού σέ θύλακες τίς ἐπωάζουν, πού ἐπιτείνουν τὴν κρίση καί τὴν κάνουν πιό τραγικὴ) νά καλλιεργεῖ τὴν ἐμπιστοσύνη στὴ σχέση μέ τό συν-ἄνθρωπο, νά ἐλκύει τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, νά ἐμπνέει τίς ὑπάρξεις, νά ἀνατάσσει τό λαό, καί νά ἐνοποιεῖ πρόσωπα καί κοινωνίες προσώπων ἐν Χριστῷ.

π. Κωνσταντῖνος Ἰ. Κώστας
παπαδάσκαλος

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Ἐπιμέλεια: Σταῦρος Τερζῆς

- Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου: «Ἐξομολογητάριον», Ἀπόδοσις στή Νεοελληνική ὑπό Βενεδίκτου Ἱερομονάχου Ἁγιορείτου, ἐκδ. Συνοδεία Σπυριδωνος Ἱερομονάχου, Ἱερά Καλύβη «Ἁγ. Σπυριδων Α΄», Νέα Σκῆπη Ἁγ. Ὀρους 2013.
- Ἁγίου Νικολάου, ἐπισκόπου Ἀχρίδος: *Μέσα ἀπό τό παράθυρο τῆς φυλακῆς. Μηνύματα στό λαό*, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 2012.
- Γερόντισσας Μακρίνας Βασσοπούλου: *Λόγια καρδιάς*, ἐκδ. Ἱερά Μονή Παναγίας Ὁδηγήτριας, Πορταριά Βόλου 2013.
- Γέροντος Ἐφραίμ Φιλοθεΐτου: *Παραινέσεις πατρικές γιά θλίψεις, δοκιμασίες, πειρασμούς καί τήν ἀντιμετώπισή τους*. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 2013.
- Ζήση Θωμᾶ (ἐπιμ.): *Οἱ Μακαρισμοί. Οἱ ὁμώνυμοι ὕμνοι τῆς Κυριακῆς καί ἄλλα τροπάρια (ἐρμηνευτική ἀπόδοση, σημειώσεις, σχόλια)*, Γρηγόρη, Ἀθήνα 2013.
- Κουστένη Ἀνανία (ἀρχιμ.): *Λόγοι γιά τούς ἁγίους Κωνσταντῖνο καί Ἐλένη, τούς ἰσαποστόλους, τόμοι Α΄+Β΄*, ἐκδ. Ἀκτῆ, Λευκωσία 2013.
- Κραγιόπουλου Συμεών (ἀρχιμ.): *Ἀγωνίζου καί πάλι ἀγωνίζου καί θά ἔρθει ἡ ὠφέλεια. Ἀπό τήν πείρα τῶν συγχρόνων γερόντων, Α΄*, ἐκδ. Γυναικεῖο Ἱερὸν Ἑσχαστήριον «Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου», Πανόραμα Θεσσαλονίκης 2013.
- Κωστώφ Ἰωάννου (ἀρχιμ.): *Ἡ προσευχή. Κομποσχοῖνι, πομπός ἀσυρμάτου*, ἐκδ. Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀθήνα 2012.
- Κωστώφ Ἰωάννου (ἀρχιμ.): *Ὁ Γάμος. Γάμο ὄχι ἀπό τήν Περγάμο*, ἐκδ. Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀθήνα 2013.
- Λυράκη Καλλίστρατου (ἀρχιμ.): *Γιατί ὁ πόνος στή ζωή μας*, Ἀθήνα 2013.
- Λασηθιωτάκη Μαρίνας: *Ὑπόσχεση*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2012.
- Παπαγιάννη Κωνσταντίνου (πρωτοπρ.): *Ἄνθη ἀπό τόν κήπο τῶν Ψαλμῶν*, ἐκδ. Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 2013.
- Παπαδάκη Βασιλείου (ἀρχιμ.): *Ὁρθόδοξη ἄσκηση. Ἡ ἐν Χριστῶ μεταμόρφωση τῆς ψυχῆς*, ἐκδ. Ἱερά Μονή Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας, Ρέθυμνο 2013.
- Παπαθανασίου Χρυσ.: *Ἡ Ἁγία Γραφή πάντα ἐπίκαιρη. Δοκίμια*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2013.
- *Σιμωνοπετρίτικα 3, Σιμωνοπετρίτες πατέρες πού βρήκαμε καί ἀγαπήσαμε (1973-1997)*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, Ἁγιον Ὄρος 2013.
- *Συλλογικό ἔργο, Διαχρονικές λυτρωτικές ἀλήθειες*, ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 2013.

- Π. Θεμιστοκλή Μουρτζανού: *Ἡ ἀγάπη εἶναι ἀπλή μά θέλει κόπο. Δρόμοι γιὰ τὴν σύγχρονη οἰκογένεια.* Ἀρχονταρίκι, 2013².

Βιβλίο πού διαβάζεται μέ ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον ἀπό κληρικούς καί λαϊκούς. Ἀναφέρεται σέ θέμα πού ἀπασχολεῖ σήμερα ὅσους νοιάζονται γιὰ τό κύτταρο τῆς σύστασης τῆς κοινωνίας, τὴν οἰκογένεια, καί πού, ἐξ αἰτίας ἀφ' ἐνός τῶν ριζικῶν ἀλλαγῶν πού ἔχουν ἐπέλθει τίς τελευταῖες δεκαετίες στόν καθημερινό τρόπο ζωῆς καί ἀφ' ἐτέρου τῶν δυσεπίλυτων οικονομικῶν προβλημάτων τῶν τελευταίων ἐτῶν, προκαλεῖ τόν ἐντονο προβληματισμό στόν χῶρο τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπό τίς συζητήσεις στήν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τοῦ περασμένου Ὀκτωβρίου, ἀλλά καί ἀπό μεμονωμένες κινήσεις, συζητήσεις, κείμενα καί βιβλία, ὅπως αὐτό πού μᾶς ἀπασχολεῖ. Ὁ συγγραφεύς βρῖσκεται καί στίς δύο πλευρές, τοῦ δραστήριου κληρικοῦ μέ πολλές ὑποχρεώσεις καί ἐνδιαφέροντα, ἀλλά καί τοῦ οἰκογενειάρχη, πού γνωρίζει τό θέμα πολύ καλά, ἀφοῦ ζεῖ τὴν καθημερινότητά του. Ἀντιμετωπίζει μέ εἰλικρίνεια τὴν πραγματικότητα καί ἀνατέμνει προσεκτικά, μέ ἰσχυρά ἐφόδια, τὴ σημερινή κατάσταση τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογένειας. Μέ γλώσσα σαφῆ καί γλαφυρή, χωρίς εὐσεβισμούς καί ὑπεκφυγές, ἐξετάζει διάφορες πτυχές τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, τὴ συζήτηση μέσα στήν οἰκογένεια, τὴ σχέση τῶν νέων μέ τὴν Ἐκκλησία καί τὴν θέση τοῦ κλήρου ἀπέναντι στά θέματα τῆς οἰκογένειας, γενικά καί εἰδικά, τοὺς ἐφήβους πού ἀναζητοῦν τὴν ταυτότητά τους καί τὰ πρότυπα πού συναντοῦν στὴ φάση αὐτή, τὴν τόσο καιρία γιὰ τὴν ὑπόλοιπη ζωὴ τους, τὰ ναρκωτικά καί τὰ ναρκοπέδια τοῦ διαδικτύου, τὴ σημασία τῆς γαργιάς ὡς δεύτερης μάνας μέσα στήν οἰκογένεια, τὴν ἀπώλεια στήν οἰκογένεια, τὴν ἀπιστία, κ.ἄ. Σέ ὅλα ὡς συνεκτικός κρίκος ὀρίζεται ἡ ἀγάπη, πού εἶναι ἀπλή, ἀλλά θέλει κόπο, ὅπως εἶναι καί ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου. Ἡ ἀγάπη, πού σέ καιρούς στείρους ἰδιαίτερα, ὅπως οἱ σημερινοί, προσφέρει νόημα, χρῶμα, ὁμορφιά στὴ ζωὴ, ἡ ἀγάπη πού βιώνεται μέσα στήν οἰκογένεια, ἂν δέν τὴν ἀφήνουν οἱ ἄνθρωποι κάθε ἡλικίας νά χάνεται ἀπό τὴ διάθεση νά παραβλέπονται οἱ δυσκολίες ὥστε νά περιορίζεται καί ὁ κόπος πού ἀπαιτεῖ, ἀλλά ἀνταμείβει ἀπλόχερα ἐκείνους πού θέλουν καί γνωρίζουν νά τὴν διεκδικοῦν, μέ ἀντάλλαγμα μία εὐλογημένη οἰκογένεια τοῦ καιροῦ μας.

- Ζαχαροπούλου Γεωργίου Ί.: *Αἶνος καί Δοξολογία τῶν Νεομαρτύρων τῆς Ἀρκαδίας. Ἱ.Μ. Μαντινείας καί Κυνουρίας - Ἱ.Μ. Γοργοπηκόου Νεστάνης Μαντινείας*, Τρίπολη 2013.

Ἀφιερωμένη στοὺς Νεομάρτυρες τῆς Ἀρκαδίας, ἡ πολλαπλῶς ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ μελέτη παρέχει συνολικὴ εἰκόνα τοῦ θέματος τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως κα-

τά τούς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας στήν καρδιά τῆς Πελοποννήσου. Πέρα ἀπό τήν γενική εἰσαγωγή στό θέμα τῶν μαρτύρων ἀπό καταβολῆς τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καί τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως τῶν μαρτύρων πού ἀρνήθηκαν νά ἐξισλαμισθοῦν, παρακολουθεῖται ὁ βίος τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων Δημητρίου καί Παύλου, Πολιούχων Τριπόλεως, Λαζάρου καί Μήτρου, πού ὁμολόγησαν τήν πίστη τους στόν Χριστό στήν Τρίπολη, τοῦ Τριπολίτη Πέτρου, πού μαρτύρησε στό Ὀδεμήσιο τῆς Μ. Ἀσίας, καί καταγράφονται τά μαρτύρια τοῦ Εὐθυμίου καί τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, πού κατάγονταν καί οἱ δύο ἀπό τή Δημητσάνα καί μαρτύρησαν στήν Κωνσταντινούπολη. Στή μελέτη γίνεται ἐπίσης καταγραφή τῶν ἀσματικῶν ἀκολουθιῶν τῶν Νεομαρτύρων Δημητρίου καί Παύλου καί τοῦ Ἐθνομάρτυρα Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, τῶν ναῶν πού ἀνεγέρθηκαν πρός τιμήν τῶν Νεομαρτύρων τόσο στήν Τρίπολη καί τούς τόπους καταγωγῆς τους, ὅσο καί σέ ἄλλα μέρη τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, τῶν εἰκόνων τῶν Πολιούχων Τριπόλεως πού θησαυρίζονται σέ ναούς καί ἐξωκκλήσια τῆς περιοχῆς τῆς Τριπόλεως καί διερευνῶνται οἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς τοῦ λαοῦ πρός αὐτούς κατά τόν 19ο αἰώνα καί ἡ ἐξέλιξή τους κατόπιν. Ἡ ἔκδοση περιλαμβάνει ἐκτεταμένη σειρά φωτογραφικῶν στοιχείων, ὅπως εἰκόνες, ναούς, λειψανοθήκες, στιγμιότυπα ἀπό ἱστορικά γεγονότα καί πρόσωπα πού σχετίζονται μέ τή λατρεία τῶν Νεομαρτύρων καθῶς καί σημαντική βιβλιογραφία, πού συμβάλλουν στήν πληρέστερη ἐμβάθυνση στό θέμα. Ἀξιοσημεῖωτη ἔκδοση γιά ἓνα πολύ σημαντικό τομέα ἐκδήλωσε τῆς θρησκευτικῆς εὐσέβειας τῶν Ἀρχαίων, συμβολή στή μελέτη τῶν Νεομαρτύρων γενικότερα, καί συγκέντρωση ὕλικου χρήσιμου στή μελέτη τῆς ἐξέλιξης τῆς νεοελληνικῆς ἀγιογραφικῆς τέχνης τοῦ 19^{ου} καί τοῦ 20^{ου} αἰώνα.

○ Ἀρχιμανδρίτου Ἰγνατίου Σάπιου: *Ἡ πρόγευση τῆς βασιλείας. Σπουδή στήν Ὀρθόδοξη χαρισματική ζωή*. Ἀθήνα 2013.

Πνευματική περιήγηση στούς χώρους, ὅπου ὁ χριστιανός γίνεται συμμετοχος στή χαρισματική ζωή καί στούς τρόπους μέ τούς ὁποίους εἶναι ἐφικτό νά γευθεῖ τήν πληρότητα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἡ μελέτη ἀπλώνεται σέ τέσσερα κεφάλαια, στά ὁποῖα ἐρευνᾶται «Ἡ χαρισματική πληροφορία», δηλαδή ἡ Θεία Γραφή, ὅπως κατά χρονική ἐξέλιξη παραδίδεται, καί ἡ Θεία Ὁμιλία, στήν ὁποία ἡ γλωσσολαλιά τῶν πρώτων χρόνων ἀντιπαρατίθεται ἡ πνευματική ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό. «Ἡ χαρισματική ὁδός», δηλαδή τό Ἀρχέτυπο τῆς Τριάδος ὡς ἐνότητα χαρισμάτων, τά φυσικά καί τά πνευματικά χαρίσματα, ὁ χαρισματικός τρόπος καί ἡ χαρισματική ἀνέλιξη τῆς ὑπάρξεως, στήν πίστη, στήν ὄντως εἰρήνη καί στήν ἀπάθεια. «Ἡ χαριτόβρυτος πηγὴ», δηλαδή ἡ σύναξη ἐπὶ τῶ αὐτῶ καί ἡ σύναξη «τοῦ ἑαυτοῦ εἰς ἓνα τόπον» καί «Ἡ χαρισματική λαμπροφορία», πού κορυφώνεται στόν θρίαμβο κατά τοῦ θανάτου, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τά κείμενα στηρίζονται σέ μακρά σειρά ἐπιλεγμένων πατερικῶν κειμένων καί σοβαρῆ βιβλιογραφία.

● Τὴν τιμία Κάρα τοῦ Ὁσίου Δαβίδ, τοῦ Γέροντος, τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ, τὴν ὁποία συνόδευε ὁ Καθηγούμενος τῆς Μονῆς Ἀρχιμ. Γαβριήλ, ὑποδέχθηκε ὁ λαός τῆς Ἱ.Μ. Διδυμοτείου στὸν Ἱ. Ἐνοριακό Ναό Ἀγίου Ἀθανασίου Πρωτοκκλησίου Σουφλίου στίς 3.10.2013 καί στὸν Ἱ. Ἐνοριακό Ναό Κοιμ. Θεοτόκου Διδυμοτείου στίς 5.10.2013. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τελέσθηκε τὴν Κυριακὴ 6.10. Ἀγρυπνία στὸν δεῦτερο Ἱ. Ναό, στὴν ὁποία προέστη ὁ Σεβ. Διδυμοτείου κ. Δαμασκηνός.

● Τὴν Πέμπτη 4.10.2013, ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἀγίου Ἱεροθέου πρώτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, ὁ Σεβ. Ὑδρας κ. Ἐφραίμ προεξήρχε τῆς Θ. Λειτουργίας στὸν Ἱ. Καθ. Ναό, ὅπου τέλεσε καί τὸ καθιερωμένο μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ὑδρας Κυροῦ Ἱεροθέου.

● Τὴν Κυριακὴ 6.10.2013 ὁ Σεβ. Ἰλίου κ. Ἀθηναγόρας, πρὶν τὴν Ἀπόλυση τῆς Θ. Λειτουργίας στὸν Ἱ.Μ.Ν. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἰλίου, παρουσίασε στοὺς ἐνορίτες τοῦ Ναοῦ τὸν Πρωτ. π. Ἄν. Μπαστούνη, νέο ἐφημέριο-προϊστάμενο σὲ διαδοχὴ τοῦ Ἀρχιμ. π. Ἐπιφανίου Κάνδρου, ὁ ὁποῖος ἀποχώρησε οἰκιοθελῶς ἀπὸ αὐτὴ τῆ θέση, ἀφοῦ ὑπηρέτησε ἐκεῖ ὡς προϊστάμενος ἐπὶ δώδεκα ἔτη.

● Τὴν Κυριακὴ 13.10.2013, μὲ τὴν παρουσία πλήθους εὐσεβῶν Χριστιανῶν, ἔγινε ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ἱ. Παρεκκλησίου τοῦ Τιμίου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου στὸ Ἀρτεμίσιο (Κακούρι) τῆς Μαντινείας ἀπὸ τὸν Σεβ. Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρο. Τὸ προηγούμενο ἀπόγευμα πραγματοποιήθηκε ἡ τελετὴ τῆς ἐναποθέσεως τῶν Ἱ. Λειψάνων ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξανδρο καὶ μετὰ τελέσθηκε ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Τὴν ἐπομένη μοιράσθηκε μὲ τὸ ἀντίδωρο καὶ τεμάχιο ἀπὸ τὸ σάβανο, τὸ ὁποῖο φοροῦσε ὁ Ἐπίσκοπος κατὰ τὴν ὥρα τῶν ἐγκαινίων, ἐμποτισμένο μὲ κηρομαστίχη ὡς εὐλογία. Ὑπεύθυνος τῆς οἰκοδομήσεως καὶ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ Ναοῦ εἶναι ὁ Ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας π. Ν. Κουτρομπῆς.

● Πραγματοποιήθηκε στίς 8.10.2013 ἡ ἐτήσια Ἱερατικὴ Σύναξις τῆς Ἱ. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων, στὸν Ἱ.Ν. τῶν Ὁσίων Μετεωριτῶν Πατέρων. Προηγήθηκε Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία. Ἀκολούθησε ὁμιλία μὲ εἰσηγητὴ τὸν Ἄν. Καθηγητὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης κ. Σωτ. Μπαλατσούκα μὲ θέμα: «Πνευματικὴ ζωὴ-Πνευματικὴ μελέτη» προσεγγίζοντας εἰδικότερα στὸ δεύτερο σκέλος τῆς. Ὁ Σεβ. κ. Σεραφεῖμ ἐπισήμανε ὅτι ἡ πνευματικὴ μελέτη συμβάλλει τὰ μέγιστα στὴν συνεχῆ πνευματικὴ ἄνοδο καὶ ἀνεξαρτήτως ἐπιπέδου μόρφωσης εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα γιὰ τὸν κληρικό.

● Έξεδήμησεν εις Κύριον στίς 2.10.2013 μετά από πολύμηνη μάχη μέ τήν επάρατο νόσο καί κηδεύτηκε τήν επομένη σέ κλίμα βαθειᾶς συγκίνησης ὁ Ἄρχιμ. π. Εἰρηναῖνος Γεωργαντῆς, Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱ.Μ. Πολυανῆς καί Κιλκισίου. Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία ἐψάλλη στόν Ἱ.Ν. Ἄγ. Νικολάου Λαγυνῶν, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Κιλκισίου κ. Ἐμμανουήλ καί συγχοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Λαγκαδᾶ κ. Ἰωάννου, παρουσία πολλῶν Ἱερέων ἀπό διάφορες Μητροπόλεις τῆς Μακεδονίας, τῶν κατά σάρκα συγγενῶν του, πολλῶν πνευματικῶν τέκνων του καθῶς καί πλήθους πιστῶν, οἱ ὁποῖοι προσῆλθαν νά τόν ἀποχαιρετίσουν. Ἐπί τῶν ἡμερῶν του ἀνεγέρθη ὁ νέος Ἱ.Ν. Ἄγ. Νικολάου καί συνέβαλε σημαντικά στήν δημιουργία τοῦ Ρ/Σ τῆς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία». Ἐτάφη πίσω ἀπό τό Ἱερό τοῦ παλαιοῦ Ναοῦ τῶν Λαγυνῶν.

● Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, σέ ἡλικία 62 ἐτῶν, ὁ Πρωτοψάλτης Ἄπ. Παπααχρήστου, μουσικοδιδάσκαλος καί θεολόγος, ἐτῶν 62, ἀδελφός τοῦ Σεβ. Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ. Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τελέσθηκε στόν Ἱ.Ν. Ζωοδ. Πηγῆς Ἀγρινίου, στίς 7.10.2013. Ὑπηρέτησε τό ἱερό ἀναλόγιο ἀπό τό 1972 καί παράλληλα δίδασκε τή βυζαντινή μουσική παράδοση. Κόσμησε ἀρχικά ἐπί 21 ἔτη, τό δεξιό ἀναλόγιο τοῦ Ἱ.Ν. Ἄγ. Τριάδος Ἀγρινίου καί ἐπί 22 ἔτη, ἀπό τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1991 ὡς τόν θάνατό του ἦταν ὁ Πρωτοψάλτης τοῦ Ἱ.Ν. Ἄγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ἀγρινίου. Ἀπό τό 2007 δίδασκε ὡς καθηγητής στίς δύο Σχολές Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, «Δαυίδ ὁ Ψαλμωδός» στό Ἀγρίνιο καί «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης» στό Μεσολόγγι, διδάσκοντας παράλληλα τό μάθημα τοῦ Τυπικοῦ. Τελευταία εἶχε ἀναλάβει τήν διεύθυνση τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς στό Μεσολόγγι. Ἐξέδωσε πολλά βιβλία καί τά τέσσερα τελευταία χρόνια εἶχε ἀναλάβει τήν σύνταξη τῆς Τυπικῆς Διατάξεως στήν ἔκδοση τῶν Διπτύχων τῆς Ἱ.Μ. Σινᾶ.

● Ἐκοιμήθη στίς 11.10.2013 στή Σάμη, σέ ἡλικία 89 ἐτῶν, ὁ Ἄρχιμ. Χρυσόστομος Ἀλεξᾶτος, μετά ἀπό πολύμηνη περιπέτεια τῆς υἱείας του. Ἦταν Ἡγούμενος στήν Ἱ.Μ. Ἀγριλίων καί εἶχε πρωταγωνιστήσῃ στήν ἐπιστροφή τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν Ἁγίων Φανέντων ἀπό τήν Ἰταλία στή Σάμη. Εἶχε ἐπίσης πρωτοστατήσῃ στήν ἀνέγερση τοῦ Ἱ.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Σάμης καί ἦταν ιδιαίτερα ἀγαπητός στοῦς κατοίκους. Ἡ κηδεία του πραγματοποιήθηκε στίς 12.10.2013.

● Τό ἕκτακτο 36^ο Ἱ. Συνέδριο τῆς Ἱ.Μ. Φθιώτιδος πραγματοποιήθηκε στίς 10.9.2013 στό Ἀμφιθέατρο τοῦ Πνευματικοῦ Διοικητικοῦ Κέντρου στή Λαμία μέ θέμα: «Προστασία τῶν Ἱερῶν Ναῶν καί τοῦ Ἐκκλησιασματος πρῖν, κατά καί μετά τόν σεισμό». Τό Συνέδριο ἄρχισε μέ συλλειτουργοῦ στον Ἱ.Ν. Ἄγ. Παρασκευῆς, στό ὁποῖο προεξῆρχε ὁ Σεβ. κ. Νικόλαος καί στό τέλος ὁ Σεβ. προχείρισε σέ Πνευματικούς τρεῖς Κληρικούς τῆς Μητροπόλεως, τόν Ἄρχιμ. π. Δαμ. Ἐηρομερίτη, τόν Πρωτ. π. Γ. Βασιλακάκο καί τόν Πρωτ. π. Διομ. Παναγιωτόπουλο. Ὁ κύριος ὁμιλητής τοῦ Συνεδρίου, Ἄρχιμ. π. Δωρ. Ἀγγέλης, Δρ Φυσικῆς Περιβάλλοντος καί συνεργάτης τοῦ Τ.Ε.Ι. Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀνέπτυξε μέ σαφήνεια τό θέμα του. Ἀκολούθησε ἐνδιαφέρουσα συζήτηση μέ ἐρωτήματα ἱερέων, ἀπόψεις καί θέσεις στίς ὁποῖες ἀπαντοῦσε ὁ Σεβ. καί ὁ ὁμιλητής. Ἀκολούθησε ἐποικοδομητικός διάλογος.

Ἀναβάθμιση Ἐφημερίων σέ ἀνώτερη ἐκπαιδευτική (καί μισθολογική) κατηγορία

Ἀρχιμ. Χερουβεῖμ Βελέτζα,

Ἱεροκλήρουκος Ἰ. Μ. Κερκύρας,

Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Προσωπικοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου

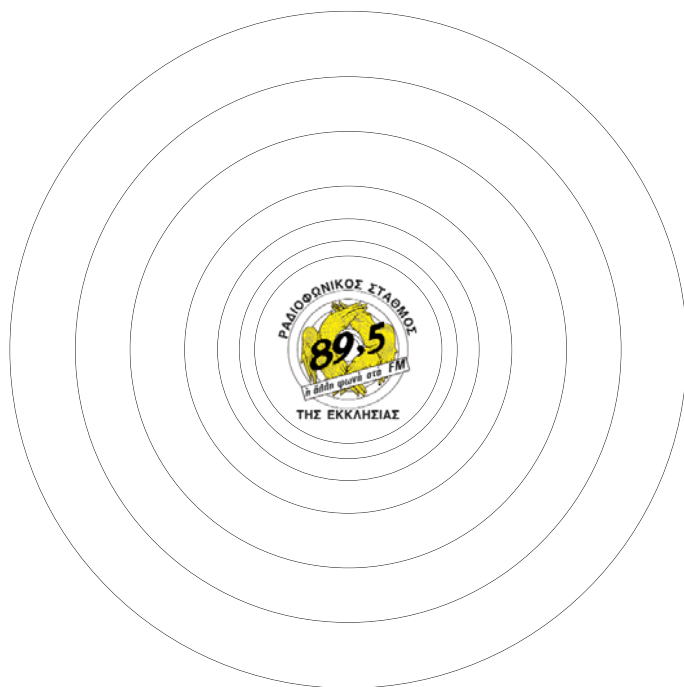
ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ, σύμφωνα μέ τήν ισχύουσα νομοθεσία, εἶναι θρησκευτικοί λειτουργοί καί λόγω τῆς ἰδιάζουσας φύσεως τοῦ λειτουργήματός τους, οἱ ὀργανικές θέσεις τῶν Ἐφημερίων σχετίζονται μέ τήν ἔννοια τῆς Ἐνορίας καί δέν ἐντάσσονται σέ συγκεκριμένες ἐκπαιδευτικές κατηγορίες, πέρα ἀπό τά κατά περίπτωση ἐλάχιστα προσόντα διορισμοῦ (ἄρθρ. 6 Καν. 230/2012). Μέ ἄλλα λόγια, τό σύνολο τῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν ἐφημερίων δέν ἐντάσσεται ἐξ ὀρισμοῦ σέ συγκεκριμένες ἐκπαιδευτικές - μισθολογικές κατηγορίες, ἡ δέ κατάταξη τῶν διοριζομένων σέ αὐτές γίνεται μέ βάση τούς τίτλους σπουδῶν τῆς τυπικῆς ἐκπαίδευσης, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις πού ἰσχύουν κατά περίπτωση, ὅπως φαίνεται στόν πίνακα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας πού ἔχει ἀποστείλει ἡ Ἱ. Σύνοδος στίς Μητροπόλεις (<http://efimeriosgr.blogspot.gr/2011/12/513-4024-2011.html>). Παράλληλα, στό ἄρθρο 64 παρ. 3 τοῦ ν. 590/1977 ὀρίζεται ὅτι κληρικός πού ἀποκτᾷ πτυχίο Θεολογίας κατατάσσεται στήν ΠΕ (παλαιά Α) μισθολογική κατηγορία.

Κατά συνέπεια, στήν περίπτωση πού κάποιος κληρικός ἀποκτήσει ἀνώτερο τίτλο σπουδῶν (π.χ. εἶναι ΔΕ καί πρόσφατα πῆρε πτυχίο Θεολογίας), τότε τό

Μητροπολιτικό Συμβούλιο, τό ὁποῖο ἐνεργεῖ ὡς Ὑπηρεσιακό γιά τούς Ἐφημερίους ἀποφαίνεται γιά τήν ἐκ νέου κατάταξή του. Στή συνέχεια, μέ Πράξη τοῦ Μητροπολίτου, ὁ ἐφημέριος ἐντάσσεται στήν νέα (ΠΕ) μισθολογική κατηγορία, μέ τόν βαθμό καί τό κλιμάκιο πού ἤδη βρίσκεται, καθότι ἡ «προϋπηρεσία» του ἔχει διανυθεῖ μέ τά λιγότερα προσόντα, καί ὡς ἐκ τούτου ἡ κατάταξή του στό νέο βαθμό δέν μπορεῖ νά ἔχει ἀναδρομική ἰσχύ. Ἐπομένως, ὁ πλεονάζων χρόνος ὑπηρεσίας στόν ὑφιστάμενο βαθμό λαμβάνεται ὑπόψη στόν ὑπολογισμό τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου ὑπηρεσίας γιά τήν προαγωγή σέ ἀνώτερο βαθμό στήν νέα πλέον κατηγορία, στήν ὁποία κατετάγη ὁ κληρικός. Στήν περίπτωση δέ κατά τήν ὁποία ὁ πλεονάζων χρόνος ὑπηρεσίας στόν βαθμό τῆς κατώτερης κατηγορίας εἶναι περισσότερος τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς προαγωγή στήν νέα κατηγορία, τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο στήν πρώτη μετά τά πῖο πάνω συνεδρίασή του πού θά ἀφορᾷ στίς βαθμολογικές προαγωγές τῶν κληρικῶν τῆς Μητροπόλεως (ἡ διαδικασία αὐτή θά γίνεται μιά φορά τό χρόνο) κατατάσσει τόν κληρικό ἀναδρομικά στόν ἀνώτερο βαθμό, καί πάντως ὄχι πρῖν ἀπό τήν ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τῆς Πράξεως τοῦ Μητροπολίτη.

Είδοποίηση για τούς παραλήπτες τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω τοῦ τριπλασιασμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τά Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τά Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανέμονται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίου.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203